

Канадський інститут українських студій
4–30 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada T6G 2H8

Запорізька філія Інституту ім. Ковальських: на вшанування пам'яті професора Анатолія Бойка

Помітним явищем в українській історичній науці останніх років стала діяльність запорізької когорти науковців на чолі з Анатолієм Бойком, які займаються дослідженням історії Степової України. Передчасна смерть талановитого історика та скрупульозного джерелознавця, археографа й чудової людини стала сумною звісткою та непоправною втратою для всієї академічної спільноти.

Анатолій Бойко очолював катедру джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін Запорізького національного університету, був головою Запорізького наукового товариства ім. Якова Новицького, запорізького осередку Інституту української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського Національної академії наук України та запорізької філії Східного інституту українознавства ім. Ковальських. Під його керівництвом у Запоріжжі були реалізовані численні наукові проекти та дослідження, важливі як для наукової громади, так і для широкого загалу.

Джерелознавчі студії з історії Степової України XVIII–XIX ст. — один із головних напрямків діяльності запорізької групи науковців, які займаються пошуком, аналізом та впровадженням до наукового обігу широкого масиву джерел з історії краю. Така інтенсивна праця, яка розгорнулася в Запоріжжі, пояснюється тим, що історія Степової України, у порівнянні з іншими

Голова Товариства ім. Новицького Сергій Білівненко бере інтерв'ю в одному з сіл Південної України

регіонами України, найменш досліджена та потребує перегляду історіографічних концепцій, сформованих до 1991 р. Наприклад, теза про запустілість та неосвоєність краю до 1775 р., що тривалий час побутувала в багатьох дослідженнях, не була підкріплена достатньою джерельною базою.

У запорізькій філії започатковано низку фундаментальних серійних археографічних видань. У рамках серії «Джерела з історії Південної України XVIII–XIX ст.» вже надруковано 10 томів: «Православна церква на Півдні України», «Канцелярія Новосербського корпусу», «Формування митної мережі Південної

України (1775–1819)», «Степова Україна у Законодавчій комісії 1767 року», «Матеріали до історії болгарського населення Південної України XVIII ст.», «Матеріали до історії адміністративного устрою Південної України (друга половина XVIII–перша половина XIX ст.)», «Епістолярна спадщина родини Нечаєвих», «Описи Степової України останньої чверті XVIII–початку XIX століття» і «Мемуари та щоденники» (у кількох книгах).

25 томів уже побачили світ у серії «Старожитності Південної України», яка не обмежена хронологічними рамками XVIII–XIX ст. У цій серії

Продовження на с. 4

Озираючись назад: два десятиріччя в КІУСі

Пишучи свою колонку, я почав усвідомлювати, що як директор КІУСу пишу її востаннє. Коли вийде наступний випуск «Бюлетня», уже має бути новий директор. І на ту пору виповниться майже двадцять річниця моєї праці на цій посаді (вісімнадцять років як директор і один рік як діючий директор). Це був період численних змін, досягнень та на диво мало невдач.

Коли я приїхав сюди у березні 1992 р., робота в інституті кипіла. Щойно Україна здобула незалежність, як КІУС став центром інформації для канадського уряду та західних академічних, політичних і бізнесових еліт. З'явилися нові можливості для наукових проєктів в Україні. Одночасно КІУС мав виконувати свій мандат у Канаді, продовжуючи такі проєкти, як «Encyclopedia of Ukraine», навчальні програми для двомовних шкіл та забезпечення ресурсами української громади.

Стало очевидним, що потреби нової України заповнили інститут. Для отримання серйозних довгострокових результатів, потрібно було систематизувати роботу КІУСу, чітко розділивши його пріоритети, функції і сфери відповідальності. Тому я разом з д-рами Франком Сисиним і Данилом Гусаром Струком розробив план його докорінної реорганізації на окремі підрозділи, кожен зі своїм директором, працівниками, бюджетом і програмою. По суті ми створили таку модель, яка б не лише задовольняла нагальні потреби, а й дозволяла реалізовувати нові проєкти в уже налагоджений спосіб.

Зерна, засіяні на початку 1990-х рр., дбайливо доглядалися протягом наступних двох десятиріч. КІУС плекав українські студії шляхом надання бакалярських, аспірант-

ських, докторських та постдокторських стипендій і дотацій. Він став провідним видавцем у ділянці українських студій. Його Методичний центр української мови розробив, опублікував і розповсюдив програму з вивчення української мови. КІУС не лише організував і видав п'ятитомну «Encyclopedia of Ukraine», а й продовжив її електронний варіант в інтернеті.

Зенон Козут

Без сумніву, КІУС став провідним центром вивчення української історії. Багато уваги приділялося перекладу, редагуванню і виданню фундаментальної праці у десяти томах Михайла Грушевського «Історія України-Руси». Цей проєкт вимагав ґрунтовних досліджень, адже кожен том потребував осучаснених наукових коментарів та ретельної аналізи. Інші проєкти з історії включали дослідження, написання й публікацію фундаментальної багатотомної історії українців у Канаді, підготовку й завершення «Historical Dictionary of Ukraine», започаткування й видання важливих праць про російсько-українські

стосунки, підтримку публікацій і діяльності центрів історичної науки в Україні та участь науковців КІУСу в національному й міжнародному розвитку українських історичних студій.

Беручи на себе ролю провідника, КІУС дбав про розширення і глобалізацію українських студій. Він ініціював чи брав участь у великих проєктах з університетами Нью-Йорку (Колюмбійський), Кельну, Бар Ілану, Відня, Гарварду, Мюнхену, Санкт-Петербургу, Кембріджу й Китаю (Східньокитайський). Саме завдяки КІУСу Альбертський університет став центром українських студій поза межами Канади та здобув міжнародне визнання у цій ділянці. Університет високо оцінив ролі КІУСу, визнавши його центром дослідницької успішності в 1998 р. та складовою дослідницької успішності у новій ділянці центральних і східноєвропейських студій у 2001 р.

Виклики, які принесла нова українська держава, сягнули далеко за межі академічного життя. Від КІУСу очікувалася допомога Україні в її переході до демократії і вільного ринку. Тому КІУС розпочав кілька широкомаштабних проєктів. Через низку конференцій Канадсько-українська бізнесова ініціатива спробувала налагодити зв'язки між українським і канадським бізнесом. Два широкомаштабні проєкти, фінансовані Канадською агенцією міжнародного розвитку (КАМР), були спрямовані на реформування законодавчого процесу в Україні. Парламентарі, урядовці та інші представники України відвідали Канаду, щоб дізнатися про канадський досвід в управлінні суспільством. У рамках Українського проєкту прозорого моніторингу

виборів канадці провели в Україні низку семінарів для місцевих службовців із питань законодавства, нормативних положень і процедур виборів; частина була задіяна як міжнародні спостерігачі.

Зважаючи на нинішні труднощі в Україні, можна поставити під сумнів вплив цих проектів. Недавно я запитав про це сенатора Рейнел Андрейчук, члена управи КАМР. На основі її тривалого досвіду не лише в Україні, а й в Африці, вона запевнила, що такі проекти — необхідні «цеглинки» для побудови більш демократичного суспільства. Гадаю, що сенатор права і що наші неабиякі зусилля «реформувати» Україну дали певний результат.

Немає сумніву, що в академічній ділянці КІУС досяг таки значних успіхів. Він, зокрема, сприяв становленню посткомуністичних українських студій. Співпраця з двома львівськими закладами — Львівським національним університетом ім. Івана Франка й Українським католицьким університетом — увінчалася заснуванням Програми вивчення модерної української історії та суспільства ім. Петра Яцика, включно з підтримкою журналу «Україна модерна». У Києві КІУС співпрацює з Національним університетом «Киево-Могилянська академія» та з інститутами історії й української археографії та джерелознавства НАН України. Становлення українських студій у Східній Україні було в центрі уваги Програми дослідження Східної України ім. Ковальських. В її рамках Східний інститут українознавства ім. Ковальських при Харківському національному університеті ім. Каразіна був задіяний у численних дослідницьких і видавничих проектах та конференціях. Запорізьке відділення інституту продовжує один із найбільших в Україні проектів із усної історії. Щорічні археологічні розкопки в Батурині стали

широко відомі в Україні і діаспорі. Програма також підтримує видання трьох важливих журналів: «Схід-Захід» (Харків), «Київська академія» (Киево-Могилянська академія) і «Кур'єр Кривбасу» (єдиний український літературний журнал на Криворіжчині).

Численні ініціативи і досягнення КІУСу були б неможливі без неабияких зусиль із збирання коштів. Коли я прийшов до КІУСу, більшість його бюджету складалася з надходжень з університету. На сьогодні ж лише 30% бюджету формується за рахунок університету: решта йде з фондів, пожертв і дотацій. За цей час КІУС проводив активну й послідовну стратегію із збирання коштів, підтримуючи тісні особисті стосунки з українськими освітніми фундаціями та різними меценатами. Це було нелегке завдання для мене, бо навіть сьогодні почуваю незручність просити гроші. Підтримка фондів і громади була величезною. Ми маємо привілей працювати в ділянці, що користується з такої широкої підтримки. Саме наші жертводавці вселяють у нас віру: те, що ми робимо, є вкрай важливим для підтримання української культури й ідентичності. Така підтримка допомогла нам легше перенести фінансові кризи за останні двадцять років.

Без сумніву, насіння академічних амбіцій і змін, засіяне на початку 1990-х рр., дає сьогодні рясні плоди. Нині Канадський інститут українських студій — це провідний дослідницький заклад світового рівня, покликаний відкривати, зберігати й розповсюджувати знання про Україну та українців. Мені пощастило бути причетним до створення різноманітних програм і заходів інституту. І навряд чи КІУС досяг би свого сьогоднішнього статусу без його відданих співробітників і моїх колег. КІУСу пощастило на кваліфікованих і працелюбних особистостей, які спромоглися

слідувати новим пріоритетам, не втрачаючи з виду довгострокових цілей. Я вдячний не лише їм, а й моїй родині, друзям і меценатам, від яких дістав таку підтримку. Бажаю новому директору успіхів і готовий допомогти зустріти виклики, що несуть нове покоління і нова доба.

Канадський інститут українських студій

4–30 Pembina Hall
University of Alberta
Edmonton, AB
T6G 2H8

Телефон: (780) 492–2972
Телефакс: (780) 492–4967
Е-пошта: cius@ualberta.ca
Веб-сторінка: www.cius.ca

Бюлетень КІУСу
Передрук дозволено за поданням джерела. ISSN 1485–7979

Редактори: Богдан Клід,
Микола Сорока, Мирослав Юркевич
Перекладач: Микола Сорока
Макетування: Пітер Матілайн

У справах, що стосуються Електронної енциклопедії українознавства, Журналу українознавчих студій, Видавництва КІУСу, Центру ім. Петра Яцика, просимо звертатися за адресою:

256 McCaul Street, Rm. 302
University of Toronto
Toronto, ON
M5T 1W5

Телефон: (416) 978–6934
Телефакс: (416) 978–2672
Е-пошта: cius@utoronto.ca

Запорізька філія

Продовження зі с. 1

з'явилися «Херсон та його мешканці» І. Векслера, «Хроніка про татарську землю» та «Хроніка про Європейську Сарматію 'молдавську та татарську частину'» Олександра Іваньїні, «Записки гуляйпольського анархіста Вольдемара Антоні», «Листи Зенона Кузеля до Михайла Грушевського», «Листування В. Грінченко–В. Вовк», «Матеріали до історії та культури албанців Приазов'я» та ін.

Публікація джерел здійснюється й поза межами серій, зокрема на сторінках поважного часопису «Південна Україна» (вже з'явилося 10 номерів) та в численних окремих збірниках.

Анатолій Бойко започаткував і інші важливі видання, як-от «Запорізька спадщина», що дозволяє оприлюднювати результати наукових розвідок у вигляді невеликих монографій. У такий спосіб надруковано «Козацтво Південної України останньої чверті XVIII століття» Романа Шияна, «Запорізький зимівник» Олександра Олійника, «Походження та історія назви Січ» Василя Німчука, «Отаман Іван Сірко» Юрія Мицика, «Нариси з історії села Мала Білозірка» Володимира Комова, «Яків Новицький та його імениті предки» Аркадія та Бориса Бровків, «Джерела з історії Південної України останньої чверті XVIII століття в архівосховищах Москви та Петербурга: покажчик справ» Анатолія Бойка, «Дмитро Яворницький» Світлани Абросимової, «Церква в духовному світі запорізького козацтва» Ігоря Лимана, «Великий Кордон Європи як фактор становлення українського козацтва (XVI ст.)» Сергія Леп'явки.

Знаковим напрямком у науковій діяльності запорізьких істориків є студії з усної історії Степової України. З часу першої археографічної експедиції зі збору усно-історичних

джерел до села Широке у 2000 р. запорізькою філією організовано та проведено 86 експедицій, які вже давно вийшли за межі запорізького краю й охопили Дніпропетровську, Донецьку, Херсонську, Миколаївську, Одеську, Кіровоградську області та Крим. За час експедицій опитано понад 3900 осіб, знайдено десятки селянських щоденників та мемуарів,

Анатолій Бойко

сотні листів, тисячі старих фотографій, зібрано сотні предметів старовини — сорочки, рушники, прядки, вулики, старинні скрині та багато іншого.

Цінність зібраного усно-історичного матеріалу для дослідження історії України та південного регіону безперечна. Історична наука отримала альтернативу джерелам радянської доби. З'явилася змога поглянути на події 1932–33 рр., Другої світової війни та інші вузлові події історії ХХ ст. під іншим кутом зору, зануритися у внутрішній світ учасників тих подій.

Результати експедицій представлені у багатотомному виданні «Усна історія Степової України». Щоб зберегти автентичність записаних розповідей, їх подано у трьох форматах: (1) тексти розповідей,

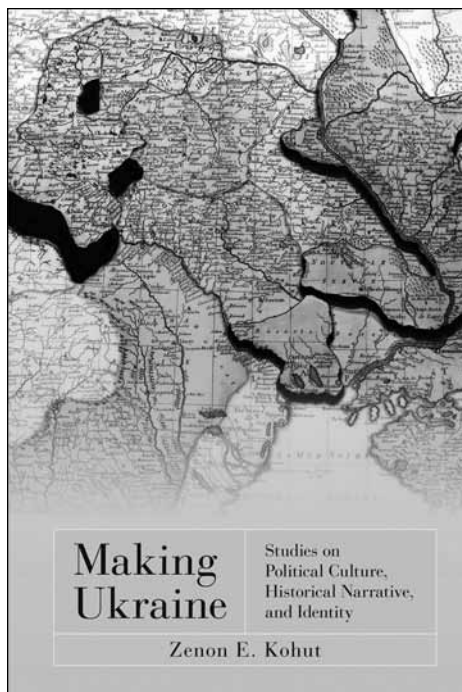
адаптовані до сучасної української мови; (2) диски з транскриптами оригінальних розповідей; та (3) аудіо-файли записів із фотографіями оповідачів і місцевостей, де здійснювалися записи.

Виданню «Усної історії Степової України» передував тривалий період теоретичних дискусій та пошуків методів збору, опрацювання та публікації усно-історичних джерел. Було проведено круглі столи з цих питань за участі провідних фахівців у ділянці архівознавства, фолкльористики, археографії та джерелознавства. Організовано конференцію на тему «Усна історія в науковому дослідженні». Доповіді, виголошені на цій конференції, опубліковані окремим збірником. Теоретичні та практичні засади усної історії викладені в таких виданнях запорізької філії, як «Усна історія: теорія та практика» та «Правила видання усно-історичних джерел».

До магістральних напрямків належать публікації творчих спадщин двох знаменитих дослідників запорізької землі — «Твори Якова Новицького в 5 томах» та «Твори Дмитра Яворницького в 20 томах». На сьогодні вийшло по чотири томи кожного видання.

Навіть короткий огляд діяльності запорізьких науковців під проводом Анатолія Бойка вражає. Його світле ім'я живе в думках та діях учнів і послідовників, які стали гідними продовжувачами його справи. Сьогодні, безперечно, можна стверджувати про вже сформовану запорізьку школу дослідників історії Південної України XVIII–XIX ст., яка посіла важливе місце в сучасному процесі історіописання.

Нові видання

Книга про формування модерної української ідентичності

Творення модерної української ідентичності часто зводиться до вибору між «Малоросією» та «Україною». Збірка есеїв Зенона Когута «Making Ukraine: Studies on Political Culture, Historical Narrative, and Identity» [Творення України: студії з політичної культури, історичного наративу та ідентичності], видана Видавництвом КІУСу у червні 2011 р., показує, що цей процес був набагато складнішим, пов'язаним із західними впливами і власними традиціями, які витворили відмінну українську політичну культуру й історіографію. Автор підкреслює вагомість ранньомодерного періоду, коли українська еліта адаптувала спадщину Київської Русі до концепції козацької України як своєї батьківщини. Детально аналізуються розвиток української історіографії від «Синопису» і козацьких хронік XVII ст. до дер-

жавницької школи XX ст. Увагу привертають такі теми, як боротьба за козацькі права і вольності, двозначна роля концепції «Малоросії», формування стереотипного образу євреїв та стосунки між Україною і Росією після незалежності. Дана книга являє собою цікавий і зважений підхід до цього суперечливого предмету.

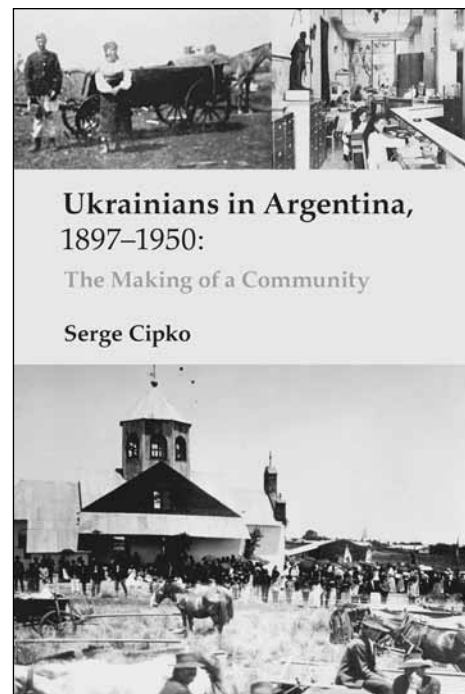
Автор Зенон Когут — професор історії та директор Канадського інституту українських студій Альбертського університету. Колишній старший науковий аналітик Бібліотеки Конгресу й редактор «American Bibliography of Slavic and East European Studies», він є відомим фахівцем з історії України й українсько-російських відносин. Його монографія «Russian Centralism and Ukrainian Autonomy: Imperial Absorption of the Hetmanate» (1988, український переклад 1996) та інші статті з української історії отримали міжнародний резонанс і визнання.

«Making Ukraine» наявна у м'якій (34.95 дол.) і твердій (59.95 дол.) палітурці.

Книга про українців в Аргентині

Аргентина, восьма найбільша країна світу, це нація, яка великою мірою розвинулася за рахунок імміграції. Близько 30% аргентинського населення в 1914 р. були іноземцями. У період 1890-х-1940-х рр. десятки тисяч іммігрантів з України перебралися до цього краю в південній півкулі. Найбільша слов'янська група в Аргентині, українці розселилися компактними групами у провінціях Місіонес, Чако, Мендоза й Буенос-Айрес.

«Ukrainians in Argentina, 1897–1950: The Making of a Community» [Українці в Аргентині, 1897–1950:

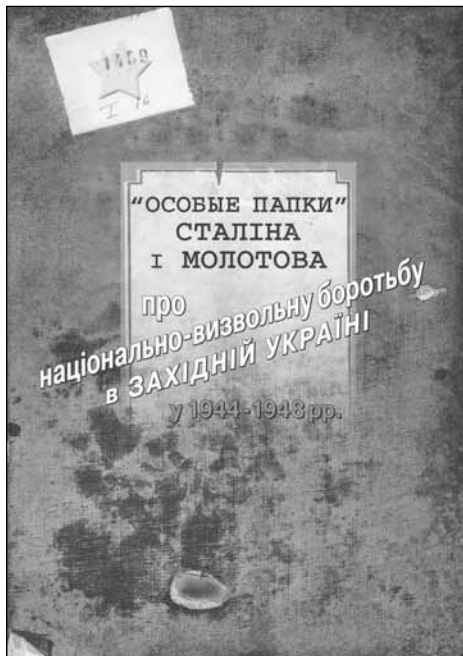

творення спільноти] розповідає про культурні, політичні, релігійні та інші організації, які заснували іммігранти. Книга базується на дослідженнях, проведених в архівах України й Аргентини, та даних з імміграційної преси. Розділи укладені хронологічно, починаючи з першої хвилі імміграції до 1914 р. і закінчуючи третьою хвилею, яка прибула після Другої світової війни. Два окремі розділи присвячені студіям про дві організації, засновані у міжвоєнний період. Через огляд зв'язків із українцями в інших країнах, книга також торкається організацій, створених у сусідніх Парагваї та Уругваї.

Автор праці д-р Сергій Ціпко є координатором Ініціативи з українських діяспорних студій КІУСу. Він автор книги «Українська католицька катедра св. Йосафата, Едмонтон: історія (1902–2002)» та співавтор (із Іленною Робертс) «One-Way Ticket: The Soviet Return-to-the-Homeland Campaign, 1955–1960» [Квиток в одну сторону:

радянська кампанія за повернення на батьківщину, 1955–1960]. Він також співредактор (з Наталею Кононенко) «Champions of Philanthropy: Peter and Doris Kule and Their Endowments» [Чемпіони філантропії: Петро й Дорис Кулі та їхні фонди].

«Ukrainians in Argentina» наявна в м'якій (29.95 дол.) і твердій (59.95 дол.) палітурці.

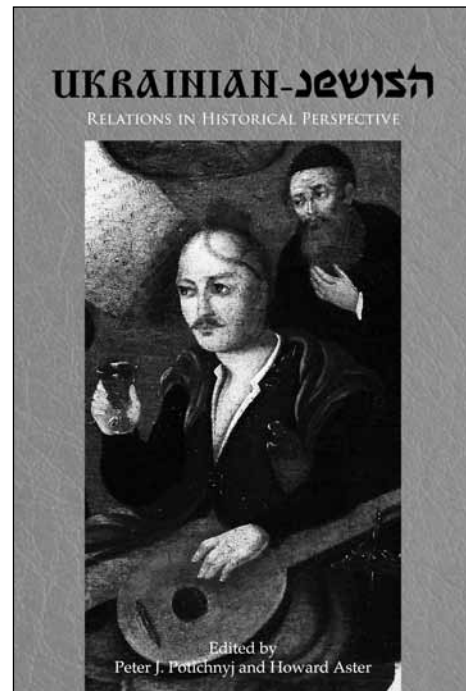
Секретні документи про антирадянський рух опору в Україні, 1944–1948

Ярослав Дашкевич і Василь Кук (упорядники). «Особые папки Сталина и Молотова про національно-визвольну боротьбу в Західній Україні у 1944–1948 рр.», передмова Владислава Гриневича. Львів: літературна агенція «Піраміда», 2010. 594 с. 54.95 дол. (тверда палітурка).

Видана за підтримки Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського (Львів) НАН України, КІУСу та Інституту національної пам'яті у Львові, «Особые папки Сталина и Молотова» — це збірка 131 радянських документів, які збереглися в державних архівах Російської Федерації в Москві і пов'язані з різними аспектами національного руху

опору радянській владі в Західній Україні у 1944–48 рр. Ці раніше неопубліковані секретні документи, зібрані і підготовлені Народнім комісаром внутрішніх справ Лаврентієм Берією особисто для Йосипа Сталіна, служили для радянського диктатора джерелом інформації стосовно українського збройного опору радянському режиму, зокрема з боку УПА, та репресивних заходів радянського уряду, армії та НКВС проти українських повстанців і населення. Видання містить велику кількість статистичних даних, які вказують на вражаючі масштаби і форми цієї війни. Тут представлено матеріали про головні операції і тактику повстанців у їхніх військових і саботажницьких діях та матеріали про масштаби і методи радянської кампанії терору.

Документи в книзі представлені в оригіналі російською мовою, а вступ і коментарі подані українською. Усі документи мають заголовки, в яких зазначені: порядковий номер документа, його тип, адресат, автор, зміст, дата і вихідний номер. Об'ємні іменний і географічний покажчики дозволять відшукати безліч імен та населених пунктів, пов'язаних із цими історичними подіями.

Книга про українсько-єврейські стосунки

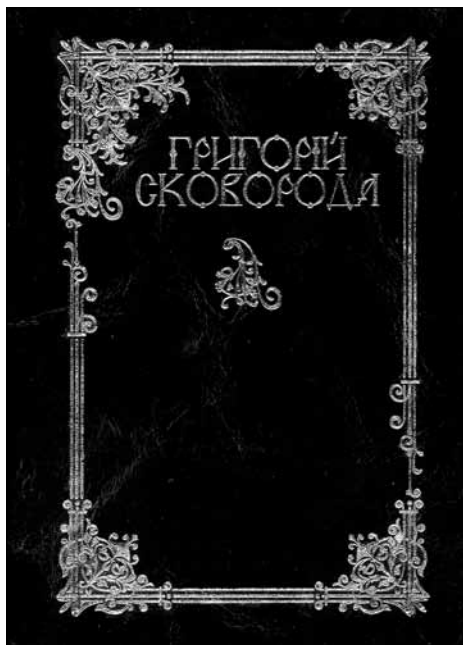
Peter J. Potichnyj and Howard Aster (eds.). Ukrainian-Jewish Relations in Historical Perspective. Third Edition. 537 с. 34.95 дол. (м'яка палітурка), 64.95 дол. (тверда палітурка). Книга містить доповіді з історичної конференції про українсько-єврейські взаємини, яка відбулася в МакМастерському університеті в Гамільтоні (жовтень 1983) і стала першою поважною спробою обговорити ці складні взаємини у ширшому акаде-

Як замовляти видання Видавництва КІУСу

Замовлення на книги Видавництва КІУСу (плюс податок і поштові витрати; поза межами Канади ціни в доларах США) можна зробити через захищену електронну систему Видавництва КІУСу за адресою: www.ciuspress.com; e-пошта: cius@ualberta.ca; факс: (780) 492-4967; тел.: (780) 492-2973; або звернувшись до видавництва:

4-30 Pembina Hall
University of Alberta
Edmonton, AB
Canada T6G 2H8

мічному контексті. У цій амбітній конференції взяло участь чимало відомих науковців з Північної Америки й Ізраїлю, які розглянули складну історію стосунків між євреями й українцями. Представлені тут статті, відбиваючи динамічні і суперечливі дискусії конференції, охоплюють період від VII до XX ст., а тематично — Східню Європу й Канаду. Вибрана бібліографія усучаснена до третього видання.

Твори Григорія Сковороди

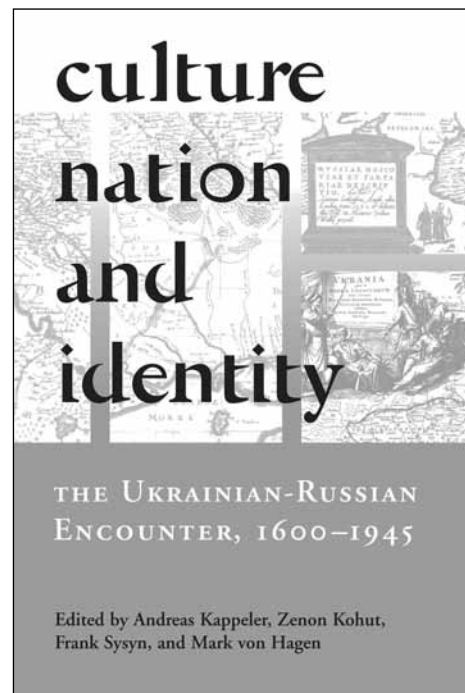
У 2011 р. Видавництво КІУСу разом з харківським видавництвом «Майдан» здійснили історичне видання творів найвідомішого філософа України XVIII ст. Григорія Сковороди. Книгу уклали і зредагували

професор Харківського педагогічного університету ім. Григорія Сковороди Леонід Ушкалов, один із найавторитетніших фахівців з культури українського барокко. Це перше видання усіх відомих творів Сковороди, здійснене у належному академічному форматі.

«Григорій Сковорода: повна академічна збірка творів» — ошатно виданий том на 1400 сторінок, що містить такі групи творів Сковороди: поезія, байки і філософські трактати, діалоги і притчі, а також переклади, листи і різне. Проф. Ушкалов звів усі тексти з оригінальними рукописами Сковороди та супроводив працю детальними примітками й коментарями. Він переклав латинські твори Сковороди сучасною українською мовою, а також написав передне слово і вступну статтю про його життя і творчість.

Дана публікація стала можливою завдяки щедрій пожертві Дарії Муцак-Ковальської з Торонта та співпраці зі Східнім інститутом українознавства ім. Ковальських при Харківському національному університеті ім. В. Каразіна. Щоб це видання стало доступним для науковців і студентів в Україні, Видавництво КІУСу за сприяння Ліги українських меценатів у Києві та Інституту ім. Ковальських вирішило поширити видання по бібліотеках і університетах України безкоштовно.

Книга наявна у твердій палітурці за 119.95 дол.

Важливе видання Видавництва КІУСу про українсько-російські взаємини

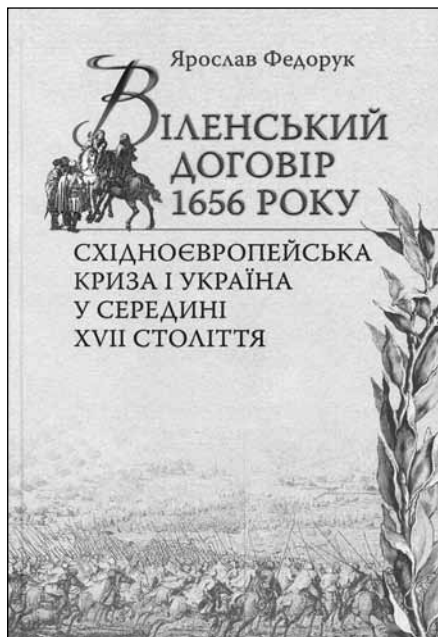
Видавництво КІУСу видало передрук широковізної книги про українсько-російські стосунки в історичній перспективі: Andreas Kappeler, Zenon E. Kohut, Frank E. Sysyn, Mark von Hagen (eds.), *Culture, Nation, and Identity: The Ukrainian-Russian Encounter (1600–1945)*, 382 с. 34.95 дол. (м'яка палітурка), 59.95 дол. (тверда палітурка). Тут представлено 16 вибраних статей, в основі яких доповіді з чотирьох конференцій про українсько-російські взаємини від ранньомодерного періоду до Другої світової війни. Застосовуючи різну методологію, історики і славісти з Канади, Німеччини, Росії, України й США звертаються до низки питань, в яких взаємодіяли росіяни й українці, їхні ідентичності та культури. У книзі, яка є великою цінністю як для істориків, так і для дослідників національної ідентичності, розглядаються питання про російську національну ідентичність, українців в етнічній ієрархії Російської імперії, провал «малоросійського питання» та ін.

Журнал українознавчих студій

Спеціальний випуск ЖУС *Tentorium honorum* (т. 33–34, 2008–2009, 628 с.) містить 33 статті на пошану проф. Франку Сисину з нагоди його 60-річчя. Також включено біографічний есей про проф. Сисина, вибрану бібліографію його праць та 34 рецензії на українознавчі праці.

Ціна: 65 дол. у Канаді та 75 ам. дол. поза її межами, включно з поштовими витратами. Видання ЖУС без рецензійної секції є у м'якій (39.95 дол.) і твердій (69.95) палітурках (плюс податок у Канаді і поштові витрати). Замовлення можна зробити поштою, телефоном, факсом, е-поштою або на інтернеті: *Journal of Ukrainian Studies*, CIUS, 4-30 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, AB Canada T6G 2H8; jus@ualberta.ca, www.ciuspress.com/journal-of-ukrainian-studies).

Нова книга про дипломатичні стосунки у Східній Європі XVII ст.

Ярослав Федорук. «Віленський договір 1656 року: східноєвропейська криза і Україна у середині XVII століття». Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська Акаде-

мія», 2011. 623 с. 80 с. ілюстр. 79.95 дол. (тверда палітурка). Підготовлено Інститутом української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського НАН України та КІУСом завдяки фонду Степана та Ольги Павлюків.

У цій монографії старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського НАН України Ярослав Федорук досліджує одну з найважливіших подій у дипломатії Центрально-Східної Європи середини XVII ст. — Віленські переговори між Москвою і Річчю Посполитою, що відбулися 22 серпня–3 листопада 1656 р. Студія, зокрема, аналізує вплив цього договору на політику Богдана Хмельницького та козацької старшини, яка не була допущена до самих переговорів. Переговори під Вільном представлені як передвіс-

Ярослав Федорук

ник Андрусівського перемир'я 1667 р. і Вічного миру 1686 р., що закріпили розділ України по Дніпру між Московською державою і Річчю Посполитою.

Новий покажчик до «Історії України-Руси» Грушевського

Михайло Грушевський. «Історія України-Руси: географічний та етнічний покажчик», Львів, 2010. 469 с. 44.95 дол. (тверда палітурка). Видана Інститутом української археографії та джерелознавства НАН України та Центром досліджень історії України ім. Петра Яцика КІУСу, дана книга є вичерпним покажчиком топонімів та етнізмів, згаданих у десятитомній (в 11 книгах) україномовній «Історії України-Руси» Михайла Грушевського (у версії виданій «Книгоспілкою» у Нью-Йорку в 1954–1958 рр. та передрукованій у Києві на початку 1990-х). У цьому дбайливо підготовленому покажчику до всіх десяти томів

зібрано назви країн, регіонів, міст, містечок, населених пунктів; морів, річок, озер, гір, низин, інших географічних об'єктів; міських районів, вулиць, церков, могил та курганів; а також назви племен, народів, народностей, субетносів, їхніх представників та ін. Видання покажчика, укладеного Іриною Сковчилян та Надією Халак під керівництвом бл. п. професора Ярослава Дашкевича, здійснене завдяки фінансовій підтримці Фонду Теодора і Магдалини Бутреїв при Освітній фундації ім. Петра Яцика (Торонто, Канада).

Проекти і програми

Методичний центр української мови

На одинадцятому році нового тисячоліття потреба забезпечити дітей україномовною освітою залишається актуальною. Вони тепер частіше їздять до України: чи то з родиною відвідати родичів, чи за програмою шкільних обмінів. Їхне спілкування в Україні — особисте чи ділове — вимагатиме доброго знання української мови. Ця потреба й спонукає діяльність Методичного центру української мови.

Нас також спонукає той факт, що ми знаємо, що це можна зробити! 90% учнів 12 класу з української двомовної програми засвоюють мову задовільно, щоб навчатися в університеті в Україні. Ми знаємо це, бо МЦУМ у складі Консорціуму україномовної освіти протягом п'яти років працював з працівниками Підготовчої школи Львівського національного університету ім. Івана Франка, використовуючи критерії цього університету, щоб перевірити, чи учні української двомовної програми відповідають вступним вимогам з української мови для іноземних студентів. Усі п'ять річних звітів підтверджують, що 90% випускників двомовної програми Едмонтону й околиці задовольняють ці вимоги.

Цього року такий іспит проводила викладач зі Львова Наталія Цісар. Вона також провела дослідження стосовно критеріїв, як визначати український текст читабельним.

Понад двадцять років МЦУМ займається розробкою, виданням і розповсюдженням якісних навчальних матеріалів для вивчення української мови. Цього року ми видали «Nova 3 Dialogue Workbooks» для інтернету, а також окремі компоненти серії «Будьмо» для учнів старших

клас. Останні стали можливими завдяки підтримці Канадсько-української фундації при сприянні Міністерства освіти Альберти. Як тільки ці матеріали з'являтимуться в інтернеті, вчителі й учні по всьому світу зможуть мати доступ до них. Це також стосується веб-сайту УмРум та форуму (www.oomroom.ca).

Наталія Цісар

Досвід показує, що вдосконалення навчальних матеріалів з української мови і підходів до них було б неможливим без досліджень. Саме тому цього року МЦУМ продовжив підтримку досліджень із викладання граматики й пошуку критеріїв, які робили б українські тексти більш читабельними. Обидва напрямки є ключовими для поліпшення засвоєння української мови та її правильного вживання.

МЦУМ також опікується тим, щоб навчальні матеріали про ключові події в українсько-канадській та українській історії були наявні для учнів. Цього року за підтримки

Альбертської фундації для української освіти завершено український переклад книги Марші Скрипук «Prisoners in the Promised Land: The Ukrainian Internment Diary of Anya Soloniuk» [В'язні на землі обітованій: щоденник Ані Солонюк із табору для інтернованих українців] — щоденника української дівчинки, яка опинилася в таборі для інтернованих під час Першої світової війни невдовзі після імміграції до Канади. МЦУМ також готує джерельний матеріал про Голодомор для учнів 6–12 класу, який пише й укладає Валя Курилів з Торонта для публікації англійською, французькою та українською мовами. МЦУМ також співпрацював з Лігою українців Канади, щоб запросити Маршу Скрипук розповісти учням про свою нову книгу «Stolen Child» [Украдена дитина], в якій ідеться про маловідомий факт з історії Другої світової війни про вивезення до Німеччини українських дітей арійського вигляду.

Минулого року МЦУМ був спів-організатором трьох учительських семінарів. Восени 2010 р. МЦУМ організував вебінар про формування шкільного бюджету в рамках проекту Українського національного об'єднання із відродження Рідної школи. Д-р Віталій Шиян із МЦУМ та Оксана Левицька організували дводенний семінар у Торонті, на якому д-р Оленка Білаш із факультету освіти Альбертського університету продемонструвала вчителям, як уживати матеріали «Нови» для 1–3 класів. На інших секціях розглядалося, як використовувати ігри, релігійні теми, культурологічні джерела та ін. На третьому семінарі

в Едмонтоні, організованому для громади, вчителів соціології старших клас та консультантів, Валя Курилів і д-р Богдан Клід з КІУСу розповіли, як викладати тему Голодомору. Цей захід завершив попередню роботу з підготовки додаткових матеріалів про Голодомор, що спеціально відповідає програмі старших клас із соціології в Альберті. Співспонсорами були національний та альбертський відділи Національного комітету з вивчення Голодомору.

МЦУМ також активно співпра-

Маруся Петришин

цював з українською громадою. В листопаді працівники центру взяли участь у роботі Конгресу українців Канади. Д-р Віталій Шиян головував на сесії про Голодомор у системі освіти та взяв участь у сесіях про освіту в Канаді й Україні. МЦУМ очолив створення альбертського відділу Національного комітету з вивчення Голодомору.

Невідкладна потреба підняти питання про вибір учнями двомовної програми спонукала МЦУМ разом з Альбертською провінційною радою КУК закликати батьківські ради й громадських активістів до проведення низки зборів, що привели до вироблення спільної програми дій. На наступних засіданнях планується обговорити питання про те, щоб учням сільських районів була надана можливість вивчати українську мову до 12 класи.

Разом з Канадсько-українською фундацією МЦУМ був задіяний у перегляді законопроекту про вищу освіту в Україні, що сприятиме обговоренню цього питання між українськими університетськими освітянами й адміністраторами. МЦУМ також подав доповіді на дві мовні конференції, що відбулися в

Віталій Шиян

Україні цього року.

МЦУМ оголошує про збирання коштів, щоб три постійні працівники центру й надалі могли виконувати свою роботу. Останнім часом дохід з вічного фонду МЦУМ скоротився, а зарплати й бенефіти зросли. Ці скорочення можуть просто підірвати нашу можливість функціонувати й виконувати роботу, яку ми дотепер виконували. Саме тому ми й оголошуємо про кампанію збирання коштів, що дозволило б нам задіяти потрібних працівників і тим самим забезпечити розвиток україномовної освіти в Канаді.

КАНАДСЬКИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Останні новини 2011 року! Безкоштовне завантаження!

«Будьмо разом!» Учнівський зошит вправ

www.budmo-series.com

Розроблений в серії «Будьмо! Навчальні матеріали для розвитку української мови у вищих класах», цей ресурс для одинадцятого рівня українського двомовного навчання складається з 25 розширених вправ для учнів. На допомогу учням пропонується окремо «Мовна скарбничка», яка пояснює граматичні правила та подає приклади, а для вчителів — «Учительські матеріали для планування навчальних занять». *Формат: PDF, 192 сторінки.*

Нова 3. Вправи для розвитку української мови до діалогів 1–13

www.oomroom.ca/resources/nova/N3-dialogue-activities.pdf

Розроблений в серії «Нова 1–6» для третьої класи українського двомовного навчання, цей ресурс складається з понад 100 учнівських вправ для закріплення тем та поповнення словникового запасу на основі діалогів з видання «Нова 3. Діалоги». З іншими виданнями в серії «Нова 1–6» можна ознайомитися в каталозі Методичного центру української мови за посиланням праворуч. *Формат: PDF, 153 стор.*

В інтернеті

www.ualberta.ca/ulec
www.oomroom.ca
www.budmo-series.com
shkola.ucc.ca

www.ualberta.ca/ULEC/catalogue/

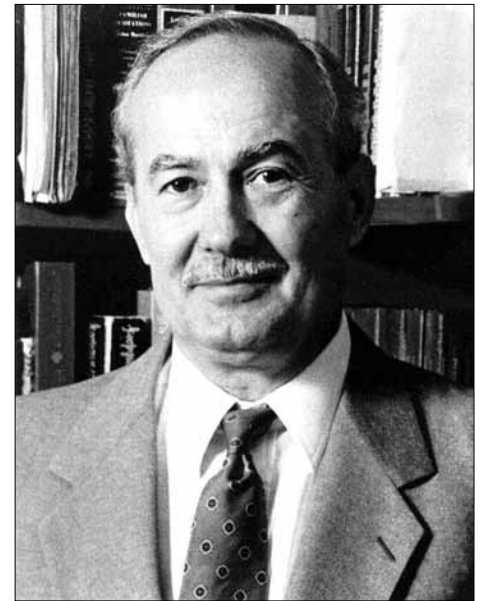
 www.facebook.com/ukrainian.language.education.centre

Програма з української літератури ім. Данила Струка

Програма з української літератури ім. Данила Гусара Струка пройшла цього року вагомий рубіж. Після дванадцяти років скромної діяльності вона нарешті здобулася на постійне й стабільне джерело фінансування і віднині буде фінансуватися із власного Вічного фонду ім. Данила Гусара Струка і Оксани Пісецької Струк. Уставний капітал фонду 100,000 дол. був минулого року перенесений Канадською фундацією українських студій до КІУСу. Два роки тому з'явилася нагода подвоїти кошти в Альбертському університеті, що й дозволило зібрати дану суму та перенести її до Едмонтону.

Створення джерела надійного фінансування програми спонукало (і, певно, наклало обов'язок) пере-

глянути її цілі й завдання. Базові наукові цінності покійного Данила Струка видно у трьох прикметах його особи: глибока й особиста прив'язаність до української літератури, шанобливе ставлення до освіти та лояльність до набутої культури — північноамериканського світу англомовної науки. Саме ці цінності й визначили завдання Програми ім. Струка. Її найвагоміша місія — поширення знань про українську літературу в англомовному науковому середовищі Північної Америки через низку заходів. Одним із найголовніших таких заходів стало проведення щорічної Меморіальної лекції ім. Струка англійською мовою, метою якої є представлення оригінальних наукових досліджень із укра-

їнської літератури. Низка найбільш відомих науковців у ділянці українського літературознавства уже виступила з доповідями. У списку досягнень програми також створення потужного веб-сайту, що містить повні аудіо-записи та окремі відео-записи цих лекцій, надаючи таким чином можливість вживати їх для подальших наукових досліджень. Другим напрямком діяльності програми стало збирання й підготовка до видання літературно-критичних праць провідних українських науковців у діаспорі. На сьогодні на веб-сайті вміщені праці двох науковців, Данила Струка та Богдана Рубчака. Налагодження фінансування програми дозволить тепер успішно реалізовувати обидва проекти і приступити до публікацій. У довгостроковій перспективі Програма ім. Струка прагне стати каталізатором і центром розвитку оригінальної літературознавчої науки, зокрема англійською мовою, що сприятиме ширшому зацікавленню українською літературою в університетському середовищі. Ця амбітна мета, без сумніву, потребуватиме ще більших ресурсів, але з ефективним керівництвом та підтримкою української громади цього, звичайно, можна досягти.

Меморіальна лекція ім. Данила Струка

Марко Роберт Стех

Дванадцята щорічна Меморіальна лекція ім. Данила Гусара Струка відбулася в Торонті 14 травня 2011 р. Цього року її виступив д-р Марко Роберт Стех, колишній студент Данила Струка, а нині директор Видавництва КІУСу, менеджер проекту Енциклопедії України в інтернеті та

англомовного видання «Історії України-Руси» Михайла Грушевського, викладач української культури Йоркського університету в Торонті та автор тижневої передачі «Очима культури» на канадській україномовній телепрограмі «Контакт». У своїй доповіді «Микола Куліш і чорт: інтерпретація революції як демонічного явища» д-р Стех спробував підважити традиційне національне й суспільне прочитання Кулішевих п'єс. Доповідач вважає, що ключ до прочитання цих п'єс лежить у розумінні авторового психологічного трактування релігійної символіки. Д-р Стех розглянув демонічні елементи у двох ранніх комедіях драматурга: «Отак загинув Гуска» та «Хулій Хурина». Повні аудіо- і відео-записи лекції наявні на веб-сайті Програми ім. Струка: www.utoronto.ca/elul/Struk-mem/mem-lect-arch.html.

Новини КІУСу

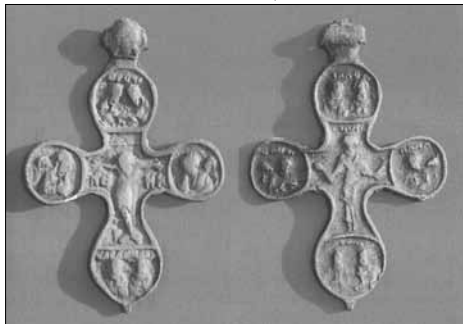
Історико-археологічні дослідження садиби Мазепи в Батурині

У 2010 р. канадсько-українська археологічна експедиція продовжила розкопки резиденції гетьмана Мазепи на околиці м. Батурина Гончарівці. Наприкінці 1690-х рр. він побудував там мурований палац, державну скарбницю, приміщення для гостей, слуг і західно-європейських фахівців та інші службові, господарчі й оборонні споруди.

Торішнього літа археологи майже закінчили розкопки підмурків та розвалив стін цього палацу. Він виділявся розмірами, багатопверховістю, модною західною бароковою архітектурою та розкішними керамічними глазурованими прикрасами київського зразка. Археологічні студії встановили, що під час зруйнування Батурина московським військом у 1708 р. Мазепин палац було пограбовано і спалено.

Поблизу палацу археологи розкопали котлован великого зрубного житла і залишки, згодом, дерев'яної садибної церкви. Поруч знайшли рідкісний масивний мідяний хрест XVII ст.

Дослідники не виявили на Гончарівці слідів бойових дій та людських решток. Вірогідно, батуряни не наважились захищати гетьман-

Мідяний хрест XVII ст. (лицева і зворотня сторона), знайдений біля згаданого місця розташування садибної церкви. Фото: В. Мезенцев

Реконструкція відкритих споруд садиби Мазепи, 2010

ську резиденцію, а зосередилися на обороні міцнішої фортеці Батурина.

Археологічні та історичні студії подвір'я Мазепи поповнили наші знання про ще недостатньо вивчені фортифікацію, архітектуру, декор, планування і забудову багатих гетьманських садиб-замків. У результаті десятилітніх розкопок канадсько-української експедиції ця гетьманська резиденція стала найкраще дослідженою в Україні.

З 2001 р. Батуринський проект спонсують КІУС, НТШ Америки (НТШ-А) та Понтифікальний інститут середньовічних студій (ПІСС) у Торонто. Очолює проект видатний історик Гетьманщини, директор КІУСу проф. Зенон Когут. Президент НТШ-А проф. Орест Попович є його патроном та академічним дорадником.

Минулого літа в розкопках

Батурина брало участь біля 100 студентів та науковців з університетів і музеїв Чернігова, Ніжина, Києва, Глухова, Харкова, Львова (Україна), Торонта й Едмонтону (Канада). Керівником експедиції є д-р Володимир Коваленко (Чернігівський університет), а її співкерівником та виконавчим директором від Канади — д-р Володимир Мезенцев (КІУС). У вивченні Батурина беруть участь відомий історик княжої Русі проф. Мартін Дімнік (ПІСС) та докторант-фольклорист Гусейн Ойлупінар (Альбертський університет).

Володимир Мезенцев
КІУС, Торонто

Східній інститут українознавства ім. Ковальських

Нещодавно Східній інститут українознавства ім. Ковальських при Харківському національному університеті ім. Каразіна, що діє завдяки підтримці Програми дослідження Східньої України ім. Ковальських КІУСу, підвів підсумки XI конкурсу студентських наукових праць з українознавства на здобуття премії ім. Ковальських. Імена та світлини цьогорічних переможців можна бачити на сайті інституту: <http://keui.wordpress.com/>.

Новий електронний сайт інституту став більш інформативним, ін-

терактивним і сучасним. Віднині новини з українського наукового та громадського життя не лише розміщуються на сайті, а й розсилаються користувачам. Тут можна знайти концепцію та програми викладання історії України в школі, проекти яких розробила група істориків на чолі з проф. Наталією Яковенко.

В інституті створено фільмотеку, на базі якої планується розгорнути діяльність Клубу українського кіно. На сьогодні зібрано 300 фільмів, переважно документальних, з укра-

їнознавчої тематики, які використовуються в навчальному процесі. Завідувачка фільмотекою, науковий співробітник Центру українських

Леонід Ушкалов

студій ім. Д. І. Багалія Наталія Аксьонова (Natalja.V.Aksjonova@univer.kharkov.ua), закликає допомогти новими фільмами, інформацією, контактами й порадами.

Співробітниками інституту в поточному році організовано два наукові семінари. На першому з них, «Україна епохи великого переселення народів», археолог Михайло Любічев представив новий погляд на історико-культурний ландшафт Східньої Європи цієї доби. На другому семінарі, «Візантійська традиція в Україні», доповідали відомий український візантист Сергій Сорочан, його учень Андрій Домановський та знаний філолог Леонід Ушкалов. У рамках семінару відбулися презентації книги Сорочана «Візантія: парадигми буття, свідомість культури», першого в Україні спеціалізованого сайту з української візантистики «Василевс» та додаткового накладу повного академічного видання творів Григорія Сковороди, яке стало можливим завдяки підтримці Програми ім. Ковальських.

КФУС продовжує підтримку Енциклопедії України в інтернеті

Проект «Енциклопедія України в інтернеті» (ЕУІ) був започаткований КІУСом у 2001 р. з метою створення потужного джерела інформації про Україну й українців — вільного доступу через інтернет до понад 20,000 енциклопедичних статей про Україну, її історію, культуру, народ, географію, суспільство, діаспору та сучасну державу. Понад 4,200 статей разом із тисячами мап, фотографій, ілюстрацій, таблиць, музичних файлів та мультимедійних матеріалів уже наявні на

веб-сайті www.encyclopediao-fukraine.com. Цей сайт уже отримав прихильні відгуки серед науковців і громади. Щодня його відвідують до 600 користувачів.

Канадська фундація українських студій (КФУС) уже тривалий час є найщедрішим жертводавцем проекту ЕУІ, давши на його підтримку понад 200,000 дол. На щорічних зборах 2011 р. правління фундації вирішило продовжити підтримку проекту, плануючи виділити протягом наступних трьох років ще три річні дотації на суму 25,000 дол. кожна.

Окрім того, розуміючи важливість проекту ЕУІ для всіх українців, правління КФУС вирішило спонукати інших меценатів в українській громаді щедро підтримати ЕУІ. Щоб заохотити нові внески, КФУС пообіцяв подвоїти всі пожертви від організацій чи приватних осіб на суму до 10,000 дол. Підтримайте Енциклопедію України в інтернеті — допоможіть представити світові правдиву інформацію про Україну і українців!

Програма дослідження релігії і культури

Минулого року в центрі уваги програми була реалізація проекту «Сакральні пам'ятки: проект задокументування духовної спадщини». Це включає фотографування всіх українських церков у трьох степових провінціях. І не лише зовнішнього вигляду, а й усіх ікон та речей. Очолюють проект троє професорів Альбертського університету: Іван Химка (директор програми), Наталія Кононенко (завідувач катедри української етнографії ім. Петра і Дорис Кулів) та Франсес Свиріпа (відділ історії і класичних студій).

Влітку 2010 р. учасники експедиції відвідали район Піс Рівер на півночі Альберти, де зробили знімки понад двох десятків, головню сільських, місць. Цей край рідко заселений, і українські поселення з'явилися тут лише наприкінці 1920-х та в 1930-х роках. Кілька церков були закриті, а нащадки українських поселенців перебралися до міст. Інші церкви в руїнах та залишені напризволяще.

Проте експедиція виявила багато цікавих знахідок. Дві церкви були прикрашені живописом, доставленим з Афону: ікони, написані в 1953 р., — у родинній православній церкві у Гачкісі; та іконостас із 1970 р., — у Російській православній церкві Святої Трійці у Спіріт Рівері (Девейл).

Знайдені під час експедиції вишивання були виняткової якості.

Група була вражена тим, як багато «уживаних» церковних речей опинилися на півночі. Після закриття Української католицької церкви в Гачкісі її іконостас перенесли до нової церкви в Меннінгу. А лавки з Ройсу тепер у Гайнз Кріку і т. д.

Після експедиції її учасники відвідали Едмонтон, Гренд Прері й Вінніпег, де показували слайди про скарби й трагедії української духовної культури на півночі.

Українська православна церква Недогіних у с. Волинь біля Райкрофту

Іван Химка отримав нагороду ім. Дж. Гордіна Каплана

Д-р Іван Химка, професор історії відділу історії і класичних студій Альбертського університету та директор Програми дослідження релігії і культури КІУСу, отримав нагороду ім. Дж. Гордіна Каплана за успішність у дослідженні, найпрестижнішу нагороду за дослідження в Альбертському університеті. Як сказано під час відзначення дослідницької та інноваційної роботи в АУ 22 березня 2011 р., професор Химка здобув міжнародне визнання у трьох головних ділянках: історія України (насамперед питання соціалізму й націоналізму в ХІХ ст.), східне християнство ХV-ХVІІІ ст. та історія Голокосту у Східній Європі. Він опублікував чотири монографії і понад 50 статей та був співредактором трьох наукових збірників. Його праці є вагомим

джерелом для тих, хто цікавиться історією Східної Європи та Європи в цілому. Щороку присуджуються дві нагороди ім. Каплана за успішну роботу в різних ділянках досліджень: загальній гуманітаристиці, соціології, праві, освіті й мистецтві та природничих і інженерних науках.

Українсько-канадські студії КІУСу — багатогранний проєкт

Місія Центру українсько-канадських студій ім. Кулів полягає у проведенні, фінансуванні, підтримці та розповсюдженні досліджень з історії українців у Канаді, які цього року відзначають 120-річчя приїзду перших поселенців до британської Північної Америки. У зв'язку з цим троє співробітників Центру, Андрій Макух, Ярс Балан і д-р Сергій Ціпко, активно задіяні у дослідженні широкої низки тем у ділянці українсько-канадських студій; останній до того ж займається вивченням української діаспори світу. У 2011 р. вони опублікували свої статті в наукових журналах і книгах, що стосуються таких тем, як діяльність Іллі Кириняка, о. Агапія Гончаренка, Василя Курилика, політичний рух Данила Лобая, радянська кампанія 1950-х рр. за повернення українських іммігрантів із Канади на батьківщину.

Окрім того, співробітники Центру стежили за подіями в українсько-канадській громаді і діаспорі, збираючи щоденні матеріали для негайної аналізи і майбутнього

Представники КІУСу під час конференції Канадської асоціації славистів 2011 р. у Фредериктоні (л-п): Ярс Балан, Богдан Клід, Андрій Макух і Сергій Ціпко

використання. Деяко з цієї інформації було подано у скороченому вигляді в е-бюлетнях «Field Notes from Ukrainian Canada» та «Ukrainians Abroad: News and Views» (www.ualberta.ca/~cius/ukrcan/uc-home.htm), які стають доступними до все більшої кількості підписувачів.

Варто відзначити, що всі троє співробітників Центру самі активні члени українсько-канадської грома-

ди. Вони вірні духові КІУСу, який із часу свого заснування зробив багато практичних справ для розвитку організованого життя українців у Канаді. Центр ім. Кулів по суті не лише відповідальний за документування історії українців у Канаді, а й докладає зусиль до впровадження історичних знань у підтримання й розвиток української присутності в Канаді.

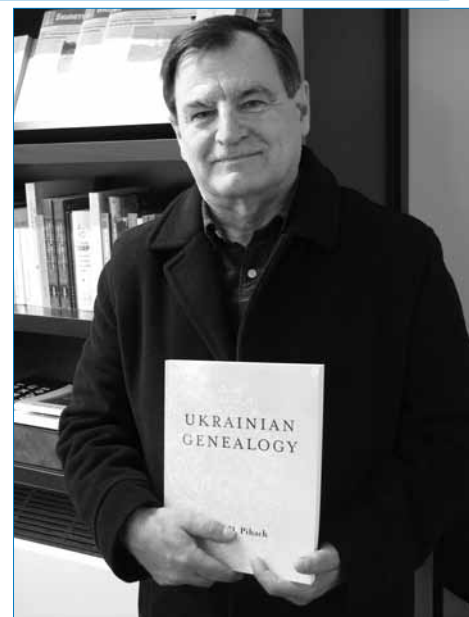
Лекції про генеалогію

Велике зацікавлення в Едмонтоні викликали лекції з української генеалогії Джона Пігача з Йоркстону (Саскачеван). 31 березня у доповіді «Австрійські записи для дослідження галицьких родинних історій» у серії лекцій КІУСу Пігач розповів про записи, зроблені за австрійського правління в Галичині і на Буковині (1772–1918), на основі яких українці, поляки, німці та люди інших національностей з Галичини могли б реконструювати повсякденне життя багатьох поколінь своїх предків.

1 квітня Пігач виголосив другу доповідь «Від свого дому до дому предків: у пошуку українського ко-

ріння» у Провінційному архіві Альберти, організовану Альбертським товариством сприяння українським студіям та Генеалогічним проєктом Альберта–Україна. Доповідач розповів, як організувати своє дослідження, використовуючи родинні документи й історії, інституційні записи, мапи та наявні електронні джерела.

Джон Пігач відомий дослідник генеалогії та автор книги-бестселера КІУСу «Ukrainian Genealogy: A Beginner's Guide». Досліджуючи українську генеалогію, він здійснив численні поїздки до архівів в Україні, Польщі, Чеській Республіці та Австрії.

Джон Пігач відвідав КІУС

Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика

У 2010–11 академічному році Центр досяг значних здобутків у реалізації проекту публікації праці Михайла Грушевського «Історія України-Руси» в англійському перекладі, про що вже згадано в даному бюлетні.

У кінці жовтня й на початку листопада 2010 р. директор Центру д-р Франк Сисин, який перебував у річній академічній відпустці, провів круглий стіл про повстання Хмельницького як «революцію» XVII ст. для програми з українських студій Кембріджського університету та виголосив лекцію про політичний і релігійний світогляд о. Михайла Зубрицького у відділі славистичних студій. З цієї лекцією він також виступив у своїй *alma mater*, Школі славистичних студій Лондонського університетського коледжу. У квітні 2011 р. він розповів про ставлення Зубрицького до Австрії під час круглого столу в Українському науковому інституті Гарвардського університету та взяв участь у секційній дискусії з приводу нової книги Ларрі Вольфа «The Idea of Galicia» [Ідея Галичини] на щорічній конференції Асоціації досліджень національностей у Нью-Йорку. У травні д-р Сисин виступив на міжнародній конференції про Україну і Європу в Іарняно (Італія) з доповіддю про повстання Хмельницького в контексті європейських заворушень.

Цього ж року Програма вивчення модерної української історії та суспільства ім. Петра Яцика при Центрі ім. Яцика організувала два зібрання: спільну сесію істориків і вчителів, з якої розпочалася всеукраїнська «Ініціатива історичного примирення» (14–15 січня 2011), та міжнародній аспірантський круглий стіл з історії єврейства Східної Європи (27–30 червня 2011).

Франк Сисин виголошує доповідь в Українському науковому інституті Гарвардського університету

Вийшов новий випуск «України модерної» (т. 18, 2011), присвячений селянству. Завершено роботу над виданням спогадів українських жінок про Другу світову війну, що незабаром буде опубліковане у співпраці з Українсько-канадським дослідно-документаційним центром (УКДДЦ) у Торонті. Тривала праця над підготовкою до друку великого масиву листування зі збірки Івана Франка та праць о. Михайла Зубрицького. Нині Василь Сокіл з Інституту етнографії НАН України працює над укладанням тому, який включатиме автобіографію, щоден-

ники й листування Зубрицького та матеріали про нього, а Григорій Дем'ян укладає повну бібліографію його праць. За підтримки Меморіального фонду ім. Івана Коляски Оксана Дмитерко повернулася до УКДДЦ восени 2010 р., де продовжила працю над оцифруванням архівів зі Львова й Торонта. У рамках спільної докторської програми між Національним університетом «Кієво-Могилянська академія» та Українським католицьким університетом ініційовано семінар і нові курси з методології й історії історичних студій.

Готується до друку новий том «Історії України-Руси» Грушевського

На початок 2012 р. заплановано видання шостого тому багатотомної «Історії України-Руси» Михайла Грушевського. В даному томі розповідається про економічне, культурне й національне життя на українських землях від XIV до XVII ст. Цей том, спонсорований Жанет Байдужою та бл. п. Петром Яциком, переклав Леонід Герець, а відредагували Мирон Капраль і Франк Сисин з допомогою Уляни Пасічник.

КІУС вшановує мецената д-р Марію Фішер-Слиж під час презентації нового тому Грушевського

27 березня понад 140 осіб віддали шану д-ру Фішер-Слиж, спонсору видання перекладу творів Грушевського, під час презентації в Торонті його щойно виданого тому «Історії України-Руси» — «Козацька доба, 1654-1657», том 9, книга 2, частина 2. Цей том, присвячений пам'яті її батьків, д-ра Адольфа та Ольги Слиж, перший із двох томів, які вона спонсорує. Педіатр-пенсіонер д-р Фішер-Слиж відома як меценат, яка підтримала численні освітні, релігійні, культурні й суспільні ініціативи в Канаді й Україні.

Були зачитані листи-подяки від о. Бориса Гудзяка, ректора Українського католицького університету (Львів), та професора Івана Мигула, ректора Українського вільного університету (Мюнхен). Були зачитані привітання й від інших організацій, які завдячують щедрій підтримці д-ру Фішер-Слиж або пишаються особистими зв'язками з нею: Канад-

Марія Фішер-Слиж відзначає свою філантропічну діяльність презентацією нового тому Грушевського в Торонті

Франк Сисин презентує новий том Грушевського

ська фундація українських студій, Батурицький проект КІУСу, видавці «Літопису УПА», Канадські приятелі України, Освітня фундація ім. Петра Яцика (Надя Яцик), Українське лікарське товариство і Пласт (д-р Люба Комар). Д-р Дарія Даревич, голова Наукового товариства ім. Шевченка в Канаді, співorganizатора події, вручила д-ру Фішер-Слиж грамоту почесного члена товариства. Племянниця д-ра Фішер-Слиж д-р Ольга (Ока) Грицак та її брат Володимир Слиж із Нью-Йорку привітали родичку від імени всієї родини.

Перекладач тому Марта Олійник із Монреалю розповіла про його науковий вплив та завдання англomовного перекладу. Д-р Марко Роберт Стех, директор Видавництва КІУСу та менеджер проекту Грушевського, розповів про високий професійний рівень учасників проекту та громадську підтримку для розповсюдження «Історії» в науковому світі. Д-р Сисин, директор Центру досліджень історії України ім. Петра Яцика при КІУСі та голов-

ний редактор проекту англomовного видання «Історії», розповів про жертводавців, які уможливили здійснення проекту Грушевського, починаючи з добродія-засновника Центру бл. п. Петра Яцика аж до спадщини Едварда Бродацького з Великобританії. Д-р Сисин відзначив внесок редактора-консультанта київського історика Ярослава Федорука та старшого редактора Видавництва КІУСу Мирослава Юркевича. Він також вказав на вагомe значення книги для розширення наукового дискурсу стосовно теми дипломатичних стосунків Богдана Хмельницького після Переяславської угоди та переговорів з іноземними державами.

У квітні д-р Сисин презентував новий том у НТШ в Нью-Йорку та Українському науковому інституті Гарвардського університету.

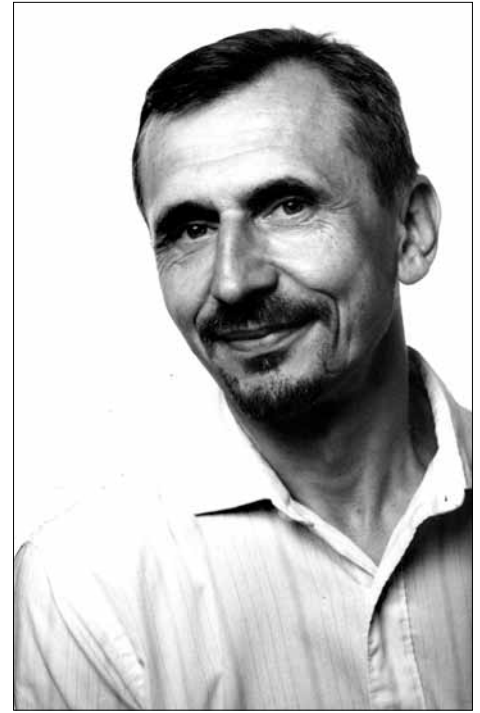
Гість із Запоріжжя

Олександр Панкеєв, науковий співробітник відділу джерел з історії України княжої та козацької доби Інституту української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського Національної академії наук України, провів у КІУСі дослідження на тему «Південна Україна другої половини XVIII ст. в історіографічному дискурсі». Друга половина XVIII ст. — вузловий період в історії Південної України, що справив значний вплив на подальший історичний розвиток регіону. Зруйнування Запорізької Січі, приєднання Криму, військова та цивільна колонізація краю, господарське освоєння, впровадження загальноімперської адміністративно-територіальної системи — ключові події того часу. Зовсім не дивно, що історія Південної України привертала увагу багатьох дослідників. Головне завдання, яке ставить Олександр Панкеєв у своїх студіях, — дослідження становлення та розвитку історичних поглядів на історію Південної України другої половини XVIII ст. в історичній літературі. Перебуваючи на стажуванні в КІУСі, науковець отримав можливість опрацювати західні джерела завдяки Програмі досліджень Східної України ім. Ковальських.

Програма вивчення сучасної України ім. Стасюків

Цей рік був надзвичайно насичений для програми. Її блог про сучасне політичне життя в Україні [<https://ukraineanalysis.wordpress.com/>] два рази на місяць містив аналізи подій в Україні для широкої міжнародної аудиторії. До участі в блозі був запрошений український публіцист Микола Рябчук, який щомісячно подавав матеріали, що згодом з'явилися і в інших медійних виданнях, таких як «Kyiv Post» та «The Ukrainian Weekly». Директор Програми ім. Стасюків д-р Дейвід Марплз подавав до блогу статті зі своєї регулярної колонки в «Edmonton Journal». Усередині березня сайт відвідало 445 осіб, а всередині травня 3,000 осіб, що перетворило його на один із найпопулярніших міжнародних форумів про українську політику.

Від імени програми д-р Марплз виступив із численними лекціями та радіо- й телеінтерв'ю з нагоди 25-річчя Чорнобильської катастрофи. Зокрема, він виступив у Школі ім. Мунка Торонтського університету (12 квітня), Альбертському університеті перед викладачами біології і хімії (6 травня) та Токійському університеті (програма українознавства, 24 травня). Він також був головним промовцем на симпозіумі «Чорнобиль 25: уроки для майбутнього», проведеному медичним факультетом Торонтського університету 7 травня у Шпиталі для хворих дітей. Він надав інтерв'ю для відділень радіо СВС у Сейнт Джонсі, Монреалі, Садбері, Торонті, Вінніпезі, Реджайні, Едмонтоні, Калгарі й Ванкувері, а також виступив на популярному шоу Джона Ґормлі в Саскачевані 25 і 26 квітня. 25 квітня він був гостем Онтарійської телепрограми «На порядку денному Стіва Пейкіна» (доступний на www.youtube.com/

Микола Рябчук

[watch?v=JevTU_kmfwg](https://www.youtube.com/watch?v=JevTU_kmfwg)).

За сприяння Програми ім. Стасюків д-р Марплз видав книгу «Hododomor: Causes of the 1932-1933 Famine in Ukraine» [Голодомор: причини голоду 1932–1933 років в Україні] у видавництві Heritage Press, в основі якої його лекція ім. Петра Могили 2010 р. в Коледжі Томаса Мора Саскачеванського університету. Праця вийшла в серії «Homeland» (редактор Богдан Кордан).

**Ваші пожертви
допомагають КІУСу
утримувати
високий рівень
української освіти,
науки і видавничої
справи**

Колишній посол України Юрій Щербак відвідав Канаду

З 23 жовтня до 7 листопада д-р Юрій Щербак, колишній посол України в Канаді (2000–2003), перебував у Торонті, Оттаві, Вінніпезі й Едмонтоні із серією виступів і зустрічей, спонсорованих КІУСом разом з централею Конгресу українців Канади. Він виступив із доповідями на теми внутрішньої ситуації й політики України з часу незалежності та її геополітичної ролі сьогодні.

У Торонті д-ра Щербака від імени КУК-Торонто приймала Марійка Шкамбара. Він виступив із доповіддю «Сучасна Україна: мрії і реалії» у Школі глобальних відносин ім. Мунка Торонтського університету, спонсоровану Програмою вивчення України ім. Петра Яцика. Доповідач відзначив, що Україна Януковича сповзає по слизькій дорозі до диктатури, зникнення свободи преси, прав людини, української мови й ідентичності. Д-р Щербак також виступив перед громадою, дав інтерв'ю та зустрівся з її діячами, зокрема з президентом Освітньої фундації ім. Петра Яцика Надею Яцик та бізнесменом Ерастом Гуцуляком. Д-р Щербак зустрівся і з представниками четвертої хвилі еміграції, які розповіли про виклики й можливості нової країни.

В Оттаві, прийнятий Тарасом Залуцьким із централі КУК, д-р Щербак зустрівся з депутатом парламенту Борисом Вжесневським, депутатами Дейвідом МакГінті, Джастином Трюдо, Бонні Кромбі та спікером Пітером Міллікеном, а також з представниками Міністерства закордонних справ Джоном Куром (генеральний директор відділу на Європу), Аллісон Грант (його заступниця) та Меделен Джонсон (відповідальна за Україну). Під час цих зустрічей д-р Щербак спонукав

Канаду продовжувати співпрацю з Україною, але бути пильною через тривожні зміни за президентства Януковича. Він також виступив на семінарі ім. Данилова з доповіддю «Україна за Януковича» та дав інтерв'ю Ірині Бел з радіо СНІН.

У Вінніпезі д-р Щербак відвідав класи з української мови й політичних студій Манітобського університету та виступив перед громадою в Осередку. У Вінніпезькому університеті він зустрівся з його президентом Лойдом Ексворті, який був

Юрій Щербак

Міністром закордонних справ Канади у той час, коли український гість був послом у Канаді. Д-р Щербак також мав зустрічі з двома міністрами Провінційного уряду Манітоби — Достойними Розанною Вовчук та Христиною Мельник. Відвідини Вінніпегу були організовані Центром українських канадських студій (діючий директор д-р Роман Єренюк) при допомозі відділу германських і слов'янських студій, а також відділу міжнародних зв'язків МУ, Осередку та КУК-Манітоба.

В Едмонтоні, прийнятий КІУСом та КУК-Альберта, д-р Щербак двічі

виступив в Альбертському університеті на запрошення КІУСу та відділу політичних наук. Разом із Дерекком Фрейзером (колишній посол Канади в Україні, а нині старший науковий співробітник Інституту глобальних студій Університету Вікторії у Британській Колумбії) вони вказали на загрози, які несе молодій демократії України і власне її суверенному статусу політичного режиму Януковича.

6 листопада обоє колишні послы разом із нинішнім послом Канади в Україні Даніелем Кароном та послом України в Канаді Ігорем Остаšem виступили на пленарному засіданні XXIII конгресу українців Канади. У своїй промові д-р Щербак звернувся до проблем, про які він говорив раніше, закликаючи українських канадців не піддаватися почуттю втоми від України і залишатися заангажованими, пильними й дієвими. Д-р Щербак і Дерек Фрейзер були присутні на загальних зборах Канадсько-української фундації, на яких п. Фрейзера обрано членом ради правління фундації.

Д-р Юрій Щербак був також послом України в Ізраїлі, США й Мексиці. Лікар за освітою, він відомий і як письменник, і політичний діяч, документальний роман якого «Чорнобиль» вийшов кількома мовами, зокрема й англійською (1989). Його остання книга «Україна в зоні турбулентності: демони минулого і тривоги ХХІ століття» видана в 2010 р.

Студентський обмін між Львівським та Альбертським університетами

Восени 2010 р. розпочався п'ятий рік існування Програми студентського обміну між Львівським національним університетом ім. Івана Франка (ЛНУ) та Альбертським університетом (АУ). У 2010-11 навчальному році в АУ навчалося троє студентів юридичного факультету ЛНУ — Мар'яна Гнатишин, Михайло Лаврись і Андрій Винничук. Жоден канадський студент не навчався у Львівському університеті цього року.

Пан Лаврись планує займатися міжнародним правом, тому більшість курсів, які він вивчав в АУ, — міжнародне публічне право, інтелектуальна власність та міжнародні ділові операції — доповнювала його програму навчання і спеціалізацію. П-і Гнатишин вивчала курс «Медичне право», бо цей курс відсутній у програмі її університету. Вона також вивчала курси «Міжнародні права людини» та «Міжнародне публічне право», які доповнювали її курси вдома. Обоє студентів також вивчали курс «Природоресурсне право: нафта і газ», щоб ознайомитися з підходами до цього питання в Альберті з її розвинутою нафтовою і газовою інфраструктурою. Підсумовуючи свій досвід, студенти розцінили навчання в АУ надзвичайно корисним, як через отримані знання, так і ознайомлення з іншим підходом у юриспруденції, базовим на англійському звичаєвому праві, на відміну від практикованого в Україні нормативного права. Таку думку вони також висловили під час студентського семінару «Україна і Канада очима студентів», в якому взяло участь ще двоє студентів АУ, які навчалися у Львові.

Це був другий такий семінар, який КІУС щорічно організовує разом з Альбертським товариством сприяння українським студіям, за-

Мар'яна Гнатишин (зліва) і Михайло Лаврись (справа)

прошуючи до участі студентів — учасників програми обміну між АУ та ЛНУ. У спільній доповіді Михайло і Мар'яна розповіли про свій університет і факультет, а потім про свій досвід, набутий за час навчання в Едмонтоні. Вони, зокрема, відзначили, що у ЛНУ програма навчання майже не дозволяє вибору предметів. В АУ вони могли вибирати і вивчати нові курси, відсутні в українській програмі. В українському виші студенти навчаються в одній групі з 25-30 осіб протягом п'яти років, формуючи своєрідне братство, що на довгий час живитиме їхні стосунки. Зауваживши більш індивідуальний і конкурентний підхід до навчання в Канаді, львів'яни відзначили більшу привітність і доступність канадських викладачів, на відміну від присутніх в українських вишах проявів авторитарності.

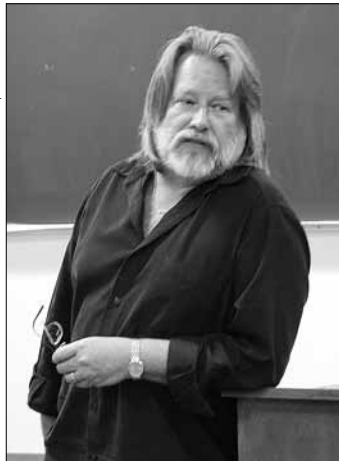
Від АУ на семінарі виступили Сюзанна Лин (відділ сучасних мов і культурологічних студій) та Джордан Вінсент (відділ історії і класичних студій). П-і Лин перебувала у Львові під час літнього курсу, а Джордан навчався увесь семестр. Канадські студенти зосередилися на особистих враженнях від багатого

культурного життя Львова, його архітектурних перлин та історичних будівель. Щоденне спілкування з львів'янами, відвідини театрів, концертів, кафе і ресторанів допомогло їм значно покращити свою українську та почуватися впевненіше.

Програма студентського обміну існує в КІУСі з 2006 р. Вона дає змогу навчатися за кордоном, вивчати спеціалізовані курси, покращувати знання мов та знайомитися з культурною спадщиною країни. КІУС уже звертався із закликом підтримати створення вічного фонду, який би надавав стипендії для покриття високих коштів на навчання за кордоном. На сьогодні надійшло чимало дрібних внесків на загальну суму понад 15,000 дол. Найближчою метою є досягти суми 30,000 дол., що дозволить мати щорічну стипендію на 1,000 дол. Довгостроковою метою є зібрати 100,000 дол., що щорічно забезпечить дві стипендії по 1,800 дол. кожна. КІУС вважає створення вічного фонду для підтримання цієї програми своїм пріоритетним завданням і надалі закликає громаду підтримати її своїми внесками. (Виписуючи чек, прохання вказати, що він призначений на дану програму.)

Семінари й лекції КІУСу (2010–11)

23 вересня. Богдан Кордан (відділ політології, Коледж св. Томаса Мора, Саскачеванський університет), «До питання про політику багатокультурності/імміграції в Саскачевані».

Богдан Кордан

6 жовтня. Іван Химка (Програма дослідження релігії і культури КІУСу та відділ історії і класичних студій Альбертського університету) та Франсес Свиріпа (відділ історії і класичних студій Альбертського університету), «Скарби і трагедії: українська сакральна культура в околиці Піс Ріверу».

4 листопада. Юрій Щербак (колишній посол України в Канаді) та Дерек Фрейзер (колишній посол Канади в Україні), «Геополітична роля України сьогодні». Спільно з відділом політології Альбертського університету.

7 листопада. Володимир В'ятрович (колишній директор Галузевого державного архіву Служби безпеки України), «Розсекречення документів з архівів СБУ: досягнення на сьогодні та подальші перспективи» (лекція виголошена українською мовою)

Володимир В'ятрович

18 листопада. Жоунг Го Парк (Інститут російських студій, Ганкукський університет зарубіжних студій, Республіка Корея), «Значення українських студій у Кореї».

2 грудня. Любов Жизномирська (відділ політології, Альбертський університет), «Мобільність і безпека по сусідству з Європейським Союзом: Україна».

28 січня. Тетяна Дзядевич (відділ літератури та іноземних мов, Національний університет «Києво-Могилянська академія»), «Друга світова війна кризь жіночі особисті наративи».

Любов Жизномирська

17 лютого. Наталія Кононенко (завідувач кафедри української етнографії Центру українського та канадського фолкльору ім. Кулів, відділ сучасних мов і культурологічних студій, Альбертський університет), «Груп-сорсінг у збиранні українського фолкльору: залучення громади до наукових досліджень».

11 березня. Олег Ільницький (відділ сучасних мов і культурологічних студій, Альбертський університет), «Шевченко і Гоголь: українська інтелігенція в імперській культурі». (сорок п'ята щорічна Шевченківська лекція)

Кетрін Воннер

25 березня. Кетрін Воннер (відділ історії та програма релігійних студій, Пенсильванський державний університет), «Майбутнє невіри: релігія і секуляризація в Україні». (Меморіяльна лекція ім. Богдана Боцюркова)

31 березня. Джон Пігач (незалежний дослідник), «Австрійські записи для дослідження галицьких родинних історій».

7 квітня. Кирило Галушко (Інститут соціології, психології та управління Національного педагогічного університету ім. М. В. Драгоманова, Київ), «Історична політика України і Росії, 2005–2010: ідеї, дискусії, підручники».

**Ваш дар КІУСу — це внесок
у майбутнє українських студій**

Семінари й лекції КІУСу в Торонті (2010–11)

Меморіяльна лекція ім. Володимира Дилинського акцентує на знанні історії

6 травня 2011 р. проф. Олександр Мотиль із Ратгерського університету виступив із шостою щорічною Меморіяльною лекцією ім. Володимира Дилинського, спонсорованою Меморіяльним фондом ім. Володимира Дилинського КІУСу, торонтським відділом КІУСу та Інститутом св. Володимира в Торонті, в якому й відбулася лекція.

Олександр Мотиль

Президент Ізраїлю Шимон Перес, перебуваючи 25 листопада 2010 р. з державним візитом у Києві, порадив українцям «забути історію». У своїй доповіді проф. Мотиль заявив: щоб забути історію, її потрібно

пам'ятати, а щоб її пам'ятати, потрібно мати цю історію — записаний наратив, що розповідає про розвиток нації в часі. На його думку, історії не можуть бути повними чи у формі завершених текстів, створених з певної трансцендентної перспективи. Численні неповні історії неминучі, як численні лінії, що перетинаються в одній точці. Тому домінантні історичні наративи — це історії, які стосуються, відображають, представляють чи інкорпоруєть норми, погляди й проблеми сьогоdnішнього дня. Неминучість домінантних наративів у свою чергу породжує не домінантні наративи, що загрожують «підірвати» єдиний «правильний» спосіб бачення речей. Хоч українські історики писали історії щонайменше з ХІХ ст., вони ніколи не мали статусу домінантних наративів. В результаті Україна стала незалежною в 1991 р. в історіографічному оточенні домінантних неукраїнських наративів. Тому негайним завданням істориків України стало творення національних наративів, подібно до того, як інші замовчувані групи, як-от жінки й афро-американці, витворили свої історії, незважаючи на протидію домінантних способів інтерпретації історії. І лише після того, як такі українські національні наративи існуватимуть, українці зможуть трансцендувати і «забути» свою історію.

Лекція про Голодомор представляє знахідку групи демографів

Щорічну лекцію про Голодомор в Україні цього року виголосив українсько-американський демограф Олег Воловина 9 листопада в Торонтському університеті. Його доповідь «Демографічна оцінка Голодомору в контексті голоду 1932–33 рр. у СРСР» представила ґрунтовне трактування двох головних тез: доповідач установив цілком достовірний рівень смертності під час Голодомору та чітко продемонстрував, що умови голоду в Україні 1933 р. були винятковими у порівнянні з іншими частинами СРСР. Дослідження стало наслідком участі д-ра Воловина у проекті про Голодомор, який він проводив із групою демографів (Омелья Рудницький, Наталія Левчук і Павло Шевчук) із Інституту демографії НАН України з 2008 р.

д-р Олег Воловина

Підкресливши потребу визначити точне число жертв Голодомору, д-р Воловина пояснив важливість своєї методології. Використовуючи визначення прямих і непрямих (втрати від ненароджуваності) втрат, дослідницька група дійшла до загальної кількості 4,890,700 смертей. Доповідач представив графік рівня смертності в Україні, Південній Росії й Білорусі, який продемонстрував незрівнянно вищі показники для України ніж для інших частин СРСР: 118/1,000 в Україні, 22/1,000 у цілому в Росії та 45/1,000 у Південній Росії, що включала густо заселену українцями Кубань.

Д-р Воловина разом із своїми колегами планують продовжити дослідження й опублікувати окремі його результати. Матеріяли дослідження, як-от різні дані й скановані копії унікальних документів, будуть розміщені в інтернеті й поміщені до бібліотеки Гарвардського університету.

Лекція була спонсорована КІУСом, Центром європейських, російських і євразійських студій, Програмою вивчення України ім. Петра Ячика, Канадською фундацією українських студій та торонтським відділом Конґресу українців Канади.

In Memoriam

Вічна їм пам'ять!

Ярослав Ісаєвич (1936–2010)

24 червня 2010 р. у Львові не стало Ярослава Ісаєвича. Учень Івана Крип'якевича, довголітній директор Інституту українознавства його імені, академік НАН України, голова Національного комітету істориків України та непересічний знавець культури.

Народився 7 березня 1936 р. в селі Вєрба біля Дубна у вчительській родині. Батько, Дмитро Ісаєвич, входив до складу Української Центральної Ради, був дипломатом УНР та сподвижником Михайла Грушевського.

Ярослав Ісаєвич виростав на батьківщині матері у Стрию коло Львова. Студентом Львівського університету працював під опікою Дмитра Похилевича, Ярослава Кіся та ін. У 25 років захистив кандидатську дисертацію з історії ранньомодерного Дрогобича XV–XVIII ст. З 1958 р. працював під крилом Крип'якевича в Інституті суспільних наук та був обраний його директором у 1989 р. У 1978 р. захистив

докторську дисертацію у Москві, позаяк в Україні в ті часи годі було “пробитися”.

Президент Міжнародної асоціації українців (1993–2002), Ісаєвич брав участь у багатьох міжнародних заходах і проектах. Був запрошений як професор-гість до Гарвардського і Альбертського університетів. Двічі був у КІУСі і працював над проектом англomовного видання «Історії України-Руси» Грушевського. 2006 р. у видавництві КІУСу побачив світ доповнений англomовний варіант його книги про братства: «Voluntary Brotherhood: Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine».

У рідному інституті заснував і редагував збірник «Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність» — спадкоємність наукового часопису Грушевського. Фундатор та чільний автор п'ятитомної «Історії української культури». Енциклопедист від Бога, пропускав час та історію через багатогранний інтелект, для якого завжди було важливо “не що, а як”. Перший у багатьох темах української минуштини, справдешній академік. Доброзичливий і славний науковий керівник і консультант. Учитель.

Володимир Пришляк

Ярослав Дашкевич (1926–2010)

25 лютого 2010 року помер Ярослав Дашкевич, один з найвидатніших істориків сучасної України. Народився 13 грудня 1926 р. у Львові в родині Олени Степанів і Романа Дашкевича. Під час війни навчався у Львівському медичному інституті, а згодом на філологічному факультеті Львівського державного університету. У 1944–49 рр. працював у Львів-

ській науковій бібліотеці й у віці двадцяти років почав публікуватися у наукових виданнях. Звинувачений у націоналізмі, у 1949 р. заарештований і ув'язнений у Золочеві, а згодом висланий до Спаського табору коло Караганди в Казахстані. Після звільнення у 1956 р. вивчає історію вірменських колоній в Україні та здобуває визнання у 1963 р. після видання в Єревані праці «Армянские колонии на Украине в источниках и литературе XV–XIX в.». У наступні двадцять років за сприяння Омеляна Пріцака опублікував в європейських часописах десятки статей з даної тематики. За ці публікації його піддавали гонінню в Україні й позбавляли роботи. У 1970-х рр. здійснено невдалу спробу запросити Дашкевича на викладання до Гарвардського університету.

У цей період Ярослав Дашкевич співпрацює з польським сходознавцем Едвардом Триярським над монографією «Каменные бабы причерноморских степей: коллекция из Аскании-Нова» (Вроцлав, 1982). Надалі його обирали членом кількох світових наукових організацій і товариств, нагороджували урядовими

орденами України і Вірменії.

Повною мірою творчість і організаційний талант Дашкевича розкрилися на початку 1990-х рр. У 1990 р. він заснував у Львові Археографічну комісію АН України, а в 1992 р. Інститут української археографії АН України. Він пише сотні статей на найрізноманітніші теми з історії, культурології і політики. Виходять друком його фундаментальні збірники статей, зокрема «Вірменія і Україна» (2001), «По-статі» (2006; 2-ге вид. 2007), «Учи неложними устами казати правду...: історична есеїстика» (2011) та ін.

Тісно співпрацюючи з КІУСом, Ярослав Дашкевич був задіяний у проекті англomовного видання праць Грушевського і керував проектами Інституту української археографії та джерелознавства, підтриманих КІУСом.

З відходом Ярослава Дашкевича у кращий світ Україна втратила безкомпромісного патріота, великого громадянина, ерудованого науковця й учителя. Земля йому пухом і вічна пам'ять!

Ярослав Федорук

Яр Славутич (1918–2011)

Зі смертю Яра Славутича (справжнє ім'я Григорій Жученко) на 93 році життя українська громада в Канаді втратила яскравого і продуктивного поета, літературного критика, філолога, редактора, видавця й освітянина. Професор Славутич народився в с. Благодатне на півдні України (Херсонська область). Він пережив голод і після Другої світової війни іммігрував до Північної Аме-

рики. Отримавши докторський ступінь Пенсильванського університету, викладав українську мову у мовній школі в Монтерей, Каліфорнія. У 1960 р. переїхав до Едмонтону, де отримав посаду у славістичному відділі Альбертського університету. Він автор численних збірок поезії, бібліографії, багатьох статей про українсько-канадську літературу, видавець журналу «Північне сяйво» та автор підручника з української мови, який тривалий час широко використовувався поза Україною. Д-р Славутич активно викривав імперську політику Росії, пропагував українську культуру в західному академічному світі та залучав молодих науковців до співпраці. Він особливо пишався своєю книгою «Розстріляна муза», в якій задокументував трагічні долі українських письменників і критиків, репресованих радянською владою в кампанії проти української мови й культури, що закінчилася Голодомором 1932–33 рр. Д-р Славутич активно співпрацював з КІУСом і був мовним дорадником до серії «Нова» МЦУМ.

In Memoriam

Вічна їм пам'ять!

Працівники КІУСу сумують з приводу смерті наших добродіїв: Юстини Федейко (1914–2011), одного із засновників Вічного фонду ім. родини Федейків, Петра Малофія (1921–2011), засновника Вічного фонду ім. Петра Малофія, та Петра Українця, який щедро жертвував на різні проекти.

Багато членів нашої громади склали пошану в пам'ять про своїх друзів, колег, близьких і рідних, які відійшли у вічність, пожертвою на розвиток КІУСу. Ми вшановуємо тих, у пам'ять про кого надійшли пожертви з 1 серпня 2010 р. до 31 липня 2011 р.:

Дам'ян Горняткевич
Джін Ельчук
Джон Зін
Анна Кавулич
Роберт Евген Миськів

Марія Паращак Снігурович
Марія Пасічник
Віктор Педенко
Анна Сикелик
Евген Харко

Меморіальний фонд ім. Івана Коляски, 2010–11

Кирило Галушко

Стипендіятом Меморіального фонду ім. Івана Коляски в 2010–11 р. був Кирило Галушко, доцент Інституту соціології, психології та управління Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Київ. Ця постдокторська стипендія надається науковцям із України для

наукової роботи і навчання в Канаді.

Д-р Галушко перебував в Едмонтоні й Торонті з 1 березня до 1 травня 2011 р., досліджуючи питання глобалізації і трансформації української національної ідентичності. Здебільшого він працював у бібліотеці Альбертського університету, збираючи друковані й електронні джерела для своєї теми. Тут він також працював в архіві мап, зокрема зі збірки Івана Лисяка-Рудницького, де зробив знімки старих мап із зображенням територій, що входять до сучасної України.

В Едмонтоні д-р Галушко виступив із двома доповідями на тему «Офіційне ставлення до історії в Україні й Росії, 2005–2010: концепції, дискусії, підручники». Проводячи аналіз й порівняння української і російської державних політик та ідеологій стосовно історії, він зосередився на офіційній інтерпретації українсько-російських відносин у

широкому політико-ідеологічному контексті. Перша доповідь була виголошена англійською мовою 7 квітня на спонсорованому КІУСом семінарі в АУ, а друга — українською мовою 14 квітня перед українськими сеньйорами, організована спільно з Альбертським товариством сприяння українським студіям. Кирило Галушко також дав лекцію на цю тему в Торонтському університеті, спонсоровану Програмою вивчення України ім. Петра Яцика при Центрі європейських, російських та євразійських студій.

Кирило Галушко — автор студії про відомого українського консервативного політичного мислителя й історика, «Консерватор на тлі епохи: В'ячеслав Липинський і суспільна думка європейських 'правих'» (2002). Наприкінці 2010 р. у Києві вийшла його праця про український націоналізм для російських читачів «Украинский национализм: ликбез для русских».

Хрестоматія з Голодомору

Хоч на сьогодні зібрана значна кількість матеріалів про український Голодомор 1932–33 рр., і ця кількість зростає, проте не існує єдиного джерела для англійськомовних студентів і науковців. Видавництво КІУСу планує заповнити цю лакуну, видавши «The Holodomor Reader». Це буде хрестоматія, що міститиме великий обсяг інформації: від свідчень очевидців і журналістських репортажів до наукових статей і документів. Вона буде корисною як для студентів і науковців, незаниханих з окремими аспектами Голодомору, так і для нефаківців, яким потрібен довідник про український геноцид. Уклали, зредагували і

Жертви голоду (Харків, 1933). Фото А. Вінербергера з колекції кардинала Т. Інніцира, архів Віденської дієцезії. З архіву Державної архівної служби України.

написали вступ д-ри Богдан Клід і Олександр Мотиль. Якщо б Ви хотіли проспонсорувати дане видання КІУСу, будь ласка, звертай-

теся до керівника відділу розвитку фондів Миколи Сороки по телефону (780-492-6847) або е-пошти (msoroka@ualberta.ca).

Меценати КІУСу

Новий фонд і заповіт Романа Колісника

У березні 2011 р. Роман Колісник внеском на 15,000 дол. заснував в КІУСі Вічний фонд ім. Романа і Галі Колісників. Його метою є підтримка перекладів і публікацій (друкованих і електронних) україномовних художніх творів, спогадів, щоденників і листування українських авторів з Канади та інших країн діаспори англійською і французькою мовами. Він також залишив заповіт, який дозволить реалізувати цілі фонду.

Роман Колісник належить до того покоління української еміграції, яке через лихоліття війни і терору, змушене було взятися до зброї, а згодом залишити батьківщину. Наполегливість, людяність і прагнення до самовдосконалення через освіту і творчість — ті риси, які дозволили йому пройти через життєві терни і досягти успіхів як письменнику, перекладачу, публіцисту, редактору, науковцю і громадському діячеві.

Роман Колісник народився 1923 р. у с. Товстенке (нині Чортківський район на Тернопільщині). У пошуках заробітку батько його, Семен, працював у Канаді (1913–21). Закінчивши Чортківську гімназію, Роман відразу з усією клясою подався до дивізії «Галичина». Старший брат Антін загинув у лавах УПА. Вранці хорунжого закінчив війну в Австрії й, поранений на фронті, потрапив в американський полон.

По звільненні 1947 р. жив у Мюнхені, де на той час вирувало українське життя. Тут п. Колісник вступив до Української вищої економічної школи, згодом працював у тижневику «Українська трибуна», до якої почав писати репортажі.

У 1949 р. переїхав до Австралії. У 1957 р. виїхав до Канади, де вже були його родичі і друзі. У 1960 р. одружився з Галею Солतिकевич, до-

Галія і Роман Колісники

чкою православного священника з Конотопа, його першим і суворим критиком. Вона відійшла у вічність 2007 р.

В Канаді працював в адміністрації газет «Вільне слово» та «Новий шлях», де теж уміщував фейлетони. Рівночасно береться до навчання і отримує диплом фінансового аналітика Гамільтонського університету. Отримує працю у провінційному уряді Онтаріо, яку закінчує на посаді менеджера фінансового відділу.

В той час гуморески, фейлетони, репортажі і статті Колісника друкуються в різних газетах і журналах Канади, США, інших країн діаспори, а з часу незалежності і в Україні. У 1986 р. вийшла перша гумористична збірка «Тяжко бути політичним емігрантом» під псевдонімом Walter Cap. Далі з'являються інші книги: гумористичні збірки «Найкращі хлопці з Дивізії» (1993), «Від Адама до Леоніда II» (1996), репортажі «О, Україна, о, люба ньенько» та «О, Україна, о, бідна ньенько», спогади й спостереження «Довкола світу» (1982), збірка виступів «Від

з'їзду до з'їзду, від ювілею до ювілею» (2001), книга споминів «Майже, але не зовсім» (2002), воєнні спомини «Машерують добровольці» (2003), повісті «Останній постріл» (1989) та «Еріка» (2009), переклад розділів з книги «Russian Journal» Джона Стайнбека (2010). Пробував свої сили і в поезії, а деякі твори написав англійською. Працював редактором журналів «Координатор», органу Української кооперативної ради Канади (1985–90), та «Вісті комбатанта» (з 2000 р.).

Працював над перекладом книги начальника оперативного відділу штабу дивізії «Галичина» Вольфа-Дітріха Гайке «Sie wollten die Freiheit» [Вони хотіли волі], до якої підготував коментарі (вийшла під назвою «Українська дивізія Галичина», 1970). На основі документів, головних протоколів засідань військової управи, видав працю «Військова управа та Українська дивізія Галичина» (1990, друге видання 2009) та допомагав іншим дослідникам у цій ділянці. Загалом письменницький та науковий доробок Колісника становить понад 800 позицій.

Людина щедрої душі і громадської позиції, Колісник брав участь у діяльності різних організацій, підтримував єврейсько-українське товариство, допомагав дисидентам та сприяв демократичним перетворенням в Україні. Він член Спілки письменників України та лавреат численних нагород. У Тернопільському краєзнавчому музеї зберігається його особистий фонд (1,500 одиниць), насамперед листування з відомими діячами науки, літератури й політики з діаспори й України. Музей готує видання важливіших документів окремою книгою — «На життєвих і творчих перехрестях».

Нові фонди

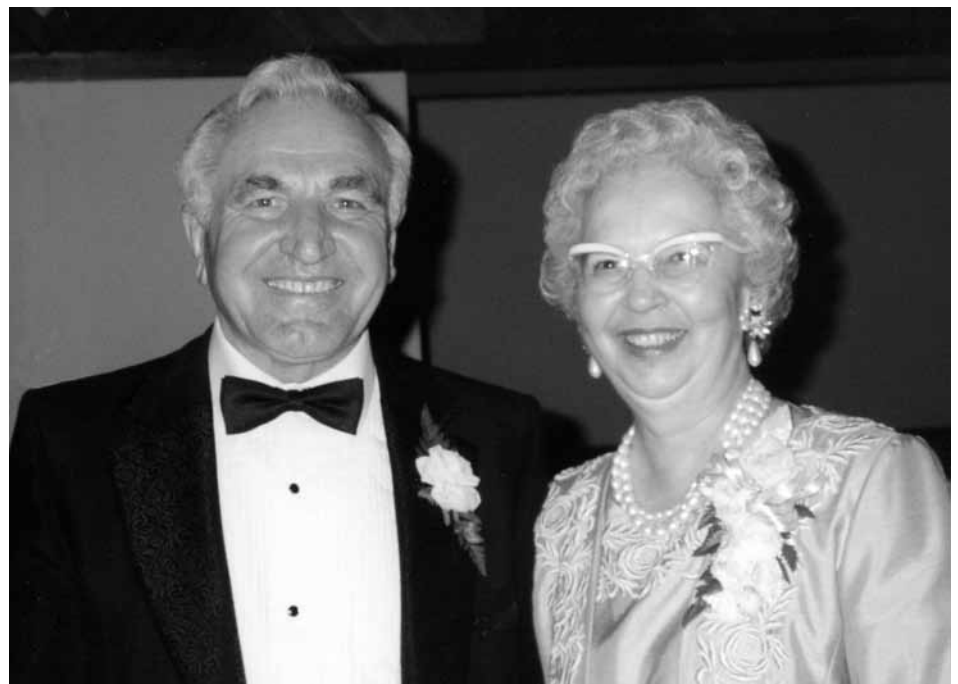
Петро Салига

Вічний фонд ім. Петра Салиги заснований у серпні 2010 р. із заповіту 20% з його маєтку, \$50,920. Петро Салига народився 17 березня 1908 р. у с. Вікторів біля Галича (нині Івано-Франківська область) у родині Олекси й Теодозії (Кузьмич). Отримав ступені з права Львівського університету (1935) та суспільної служби Манітобського університету (1958). Працював соціальним працівником у відділі охорони здоров'я й соціального розвитку. Член багатьох українських організацій, п. Салига був активний в українській громаді. Фонд підтримує публікації та оновлення Енциклопедії України в інтернеті, а також інші публікації КІУСу англійською і українською мовами. Петро Салига помер 1 травня 1997 р.

Меморіальний фонд ім. Левка і Марійки Бабіїв заснований у травні 2011 р. внеском на 50,000 дол. Марком і Романом Бабіями та Надею Гогусь (з родини Бабій) у пам'ять про своїх батьків, Левка і Марійку Бабіїв. Левко Бабій народився 16

лютого 1927 р. у с. Вівся Бережанського повіту, Західня Україна. Освіту здобув у Бережанах і Ріміні, Італія. У 1944 р. вступив до дивізії «Галичина», згодом Першої Української Дивізії Української Національної Армії. Прибув до Торонта в 1952 р. Марійка Бабій (з родини Малинович) народилася 26 жовтня 1928 р. у Вестоні, Онтаріо. Вона працювала секретаркою та любила малювати пейзажі. Одружилися в Торонті 1958 р. і виховали трьох дітей. Разом із дружиною п. Бабій заснував комерційну будівельну фірму «Jesmar Developments Ltd.». Він був головою Крайової Управи Братства кол. вояків Першої УДУНА Канади з 1986 р.

аж до смерті. Очолював видавничий комітет книги «Бережанська земля», т. 2 (1998). Нагороджений Золотим Хрестом Головною Управою Братства кол. вояків 1-ої УД УНА (1989), Шевченківською медалею Конгресом українців Канади (1995) та грамотою «Почесного громадянина Бережан» (2004). Панство Бабії були активними парохіянами Української католицької катедри св. Йосафата. Марійка відійшла у вічність 12 травня 2008 р., а Левко 9 січня 2010 р. Фонд підтримує програми й дотації, спрямовані на вивчення української історії ХХ ст., насамперед України у Другій світовій війні.

Левко і Марія Бабії

**Ваш фонд увіковічить
Ваше ім'я і сприятиме
українським студіям**

Едвард Бродацький (1926–2007)

Восени 2010 р. великий дар надійшов зі спадщини Едварда Бродацького з Великобританії на підтримку проекту англomовного перекладу «Історії України-Руси» Михайла Грушевського, зокрема на фінансування друку семи томів, починаючи з т. 9, кн. 2, ч. 2. Ім'я шановного жертводавця буде згадане у кожному томі.

Едвард Бродацький народився 13 жовтня 1926 р. у с. Полоски, повіт Біла-Підляська, у Східній Польщі. Закінчив початкову школу у рідному селі, а середні школи у Білій-Підляській й Самборі. 1944 р. вступив до Української Дивізії «Галичина», більшість вояків якої наприкінці війни здалася британській армії. У 1947 р. після інтернування

в Італії він як дивізійник був переведений до Великобританії. Після трьох років контрактної праці почав готуватися до вступу в університет. Відтак був прийнятий до Католицького університету у Лювені (Бельгія), де у 1953–59 рр. вивчав політологію й економіку. У 1957 р. обраний головою Національного союзу українських студентів у Бельгії, а наступного року став президентом Центрального союзу українського студентства. Після повернення до Великобританії викладав французьку мову у гімназії в Лондоні аж до виходу на пенсію. Також був активним в українській громаді Лондону і щедро підтримував українські добродійні цілі. Едвард Бродацький помер 25 липня 2007 р. у Лондоні.

Станьте меценатом

підтримайте українознавчі студії!

Ви можете підтримати КІУС у такий спосіб:

- Виписати чек
- Вислати гроші кредитною картою
- Заснувати іменний вічний фонд
- Зробити розпорядження у заповіті
- Передати частку своїх акцій
- Заповісти нерухоме майно
- Заповісти страховий поліс

Be a donor

support Ukrainian studies

You can support CIUS in the following ways:

- Send a cheque
- Call with your credit card
- Establish a named endowment fund
- Leave a bequest in your will
- Transfer part of your stock portfolio
- Donate property
- Donate your life insurance

**Canadian Institute of Ukrainian Studies, 430 Pembina Hall,
University of Alberta, Edmonton, AB, Canada T6G 2H8**

**E-mail: [cious@ualberta.ca](mailto:cius@ualberta.ca); www.cius.ca
Tel: 780.492.2972 Fax: 780.492.4967**

Нагороди

Стипендії та дотації (2011–12)

Бакалярські стипендії

Бакалярська стипендія ім. Лева Криси

Джеймс Гасек, гуманітарний відділ, Манітобський університет

Стипендія Меморіяльного фонду ім. Степана Кобринського

Домініка Лірет, гуманітарний факультет, Альбертський університет

Програма студентського обміну Курсів українознавства ім. Івана Франка

Іван Горбай, гуманітарний факультет, Альбертський університет

Домініка Лірет, гуманітарний факультет, Альбертський університет

Стефан Пахолок, факультет природничих наук, Альбертський університет

Іван Горбай

Домініка Лірет

Бакалярські стипендії, надані в Україні

Вічний фонд ім. Дмитра і Стефанії Куп'яків

Двоє випускників Буської державної середньої школи, які зараз навчаються у Львівському національному університеті ім. Івана Франка, отримали стипендії з цього фонду.

Вічний фонд ім. Петра Малофія

Сім стипендій отримали студенти із Снятинського району Івано-Франківської області, які навчаються в Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.

Стефан Пахолок

Стипендії для аспірантів і докторантів

Магістерська стипендія Вічного фонду ім. Марусі та Михайла Дорошів

Марія Меленчук, відділ історії, Саскачеванський університет. «Українські остарбайтери в Канаді: особистий життєвий досвід та історична пам'ять».

Докторська стипендія Меморіяльного фонду ім. Олени Даркович

Роман Івашків, відділ сучасних мов і культурних студій, Альбертський університет. «Проблеми перекладу мовної гри в українській, російській та американській постмодерній прозі».

Марія Соневицька, відділ музики, Колумбійський університет. «Дика музика: музичний екзотизм у двох прикордонних смугах України».

Марія Меленчук

Роман Івашиків

Олександра Шур, відділ слов'янських мов і літератур, Іллінойський університет в Урбані-Шемпейн. «Пострадянські жінки-письменниці та національна уява, 1980-і-2000-і рр.» (почесна стипендія)

Докторська стипендія ім. Непораних

Анастасія Сальникова, відділ політології, Університет Британської Колумбії. «Комунікативна демократія в пострадянській Україні: вплив виборчих систем, ключових подій та дискурсів еліт».

Постдокторські стипендії

Стипендія ім. Івана Коляски

Владислав Гриневич, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень, НАН України, Київ. «Збереження і творення моделей пам'яті про Другу світову війну в Канаді й українській діаспорі».

Оксана Дмитерко, Інститут історичних досліджень, Львівський національний університет ім. Івана Франка. Переведення у цифровий формат архіву усної історії України в Українсько-канадському дослідно-документаційному центрі в рамках Програми вивчення сучасної української історії та суспільства ім. Петра Яцика.

Ярослав Федорук, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України, Київ. Праця над проектом про аспекти історії України доби Богдана Хмельницького.

Марія Соневицька

Дослідні дотації

Лі Овен Блендінг, відділ історії, Університет Вікторії. «Інтелектуальні та політичні витоки канадської політики багатокультурності». *Вічний фонд ім. родини Федейків*

Наталія Гавдида, факультет по роботі з іноземцями, Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя. «Літературно-малярський дискурс творчості Богдана Лепкого». *Вічний фонд ім. родини Ремезів*

Кирило Галушко, Інститут соціології, психології та управління Національного педагогічного університету ім. М. В. Драгоманова, Київ. «Глобалізаційні впливи на трансформацію української національної ідентичності». *Меморіальний фонд ім. Івана Коляски*

Ігор Гирич, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України, Київ. «Щоденник Михайла Грушевського 1904-1914 рр.» *Вічний фонд ім. Стефана й Ольги Павлюків*

Лариса Головата, Центр незалежних історичних студій, Львів. Проведення міжнародної конференції «Національна книжкова та рукописна історія». *Вічний фонд ім. Стефана й Ольги Павлюків та Меморіальний фонд ім. о. Дмитра і Стефанії Базюк (Рудакевич)*

Ярослав Грицак, Інститут історичних досліджень, Львівський державний університет ім. Івана Франка. Підтримка видавничої й наукової діяльності інституту. *Вічний фонд ім. Петра та Іванни Стельмахів*

Григорій Гусейнов, часопис «Кур'єр Кривбасу». Підтримка видання часопису. *Вічний фонд ім. Михайла і Дарії Ковальських*

Мирон Капраль, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України, Львів. «Ярослав Дашкевич. Майстерня історика».

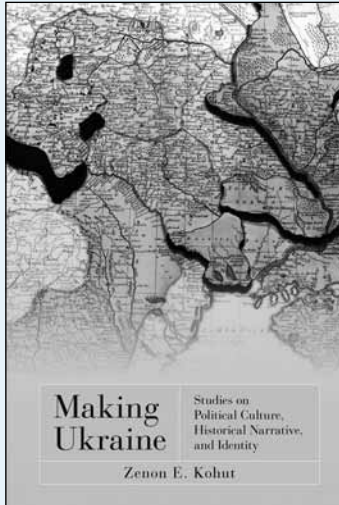
Анастасія Сальникова

Оксана Дмитерко

- Вічний фонд ім. Стефана й Ольги Павлюків*
Іван Качановський, Школа політичних студій, Оттавський університет. Робота над другим виданням «Historical Dictionary of Ukraine». *Меморіальний фонд ім. Івана Коляски*
- Київська православна богословська академія, Київ. «Новий ренесанс: ікони Андрія Дем'янчука». *Вічний фонд українознавства ім. Дмитра Степовика*
- Вікторія Константінова, соціально-гуманітарний факультет, Бердянський державний педагогічний університет. «Образи міст Півдня очима українського населення: специфіка сприйняття українством «українського міського простору» регіону 1861-1933 рр. (за матеріалами усноісторичних експедицій і писемних джерел)». *Вічний фонд ім. д-ра Івана Іванцева і д-ра Мирослави Мисько-Іванців та Вічний фонд ім. Тимофія та Євгенії Таборовських*
- Володимир Кравченко, Східний інститут українознавства ім. Ковальських, Харківський національний університет ім. В. Каразіна. Підтримка видавничої й наукової діяльності Інституту ім. Ковальських. *Вічний фонд ім. Михайла і Дарії Ковальських*
- Андрій Круглашов, кафедра політології та державного управління, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. «Політичні маніпуляції під час кампаній з президентських виборів в Україні». *Вічний фонд ім. Целестина й Ірини Суховерських, Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів та Вічний фонд обмінів КІУСу з Україною*
- Микола Литвин, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, НАН України, Львів. Публікація «Добрилового Євангелія». *Вічний фонд ім. Стефана й Ольги Павлюків*
- Юрій Макар, факультет історії, політології та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. «Від депортації до депортації. Суспільно-політичне життя холмсько-підляських українців, 1915-1947. Дослідження. Спогади. Документи». *Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів*
- Ірена Макарик, відділ англістики, Оттавський університет. Підтримка публікації книги «Modernism in Kyiv». *Вічний фонд ім. Данила Гусара Струка і Оксани Пісецької Струк*
- Володимир Марчук, Державний архів Рівненської області. «Розвіяні по чужині. Листи українських емігрантів з Канади». *Вічний фонд ім. родини Федейків*
- Володимир Мезенцев, відділ слов'янських мов і літератур, Торонтський університет. Батурицький археологічний проект. *Програма дослідження Східної України ім. Ковальських та Вічний фонд ім. Петра Малофія.*
- Юрій Мицик, кафедра історії, Національний університет «Кієво-Могилянська академія». «Джерела з історії національно-визвольної війни в Україні середини XVII ст.: 1648 рік». *Вічний фонд ім. о. Григорія Філя і Ольги Філь, Вічний фонд ім. Стефана й Ольги Павлюків, Вічний фонд ім. Володимира та Ірини Літинських та Меморіальний фонд ім. Михайла Захарука*
- Євген Місило, Український архів у Варшаві. «Дослідження колекції документів до історії українців і українського підпілля у Польщі в архівах Інституту національної пам'яті». *Меморіальний фонд ім. Петра Чорного, Вічний фонд ім. родини Юхименків, Вічний фонд ім. д-ра Василя та Парасі Іванців (Криса) та Меморіальний фонд ім. Михайла, Володимира й Олі Гальчук*
- Тетяна Себта, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України, Київ. «Кієво-Печерська Лавра у період Другої світової війни». *Меморіальний фонд ім. Миколи Кліда та Вічний фонд ім. Олександра і Галини Кулагиних*
- Павло Содомора, кафедра латинської мови, Львівський національний медичний університет. «Українська перекладна література: рецепція давньогрецького епосу». *Вічний фонд ім. Данила Гусара Струка і Оксани Пісецької Струк*
- Татьяна Таїрова-Яковлева, відділ історії, Санкт-Петербурзький університет. Видання опису Малоросійського приказу з Російського центрального архіву давніх актів. *Меморіальний фонд ім. Нестора Печенюка та Вічний фонд ім. Василя Кравченка*
- Юлія Федів, відділ міжнародних відносин, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. «Україна в політиці європейських потуг, 1914-1923 рр.» *Вічний фонд ім. Целестина й Ірини Суховерських, Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів та Вічний фонд обмінів КІУСу з Україною*
- Віра Фрис, гуманітарний факультет, Український католицький університет. «Рукописна книга в Україні 14-16 ст.» *Меморіальний фонд ім. Володимира Дилинського та Вічний фонд ім. Михайла Онуфрійовича Самиці*
- Наталія Шліхта, кафедра історії, Національний університет «Кієво-Могилянська академія». «Технології виживання Церкви в радянську добу: Український Екзархат Російської православної церкви, 1945-1971». *Вічний фонд ім. о. Григорія Філя і Ольги Філь та Вічний фонд Програми дослідження релігії і культури*

New CIUS Press Books

Zenon E. Kohut

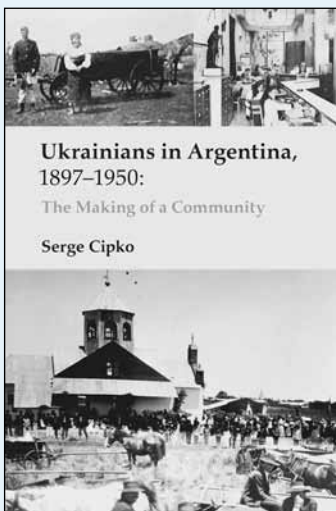
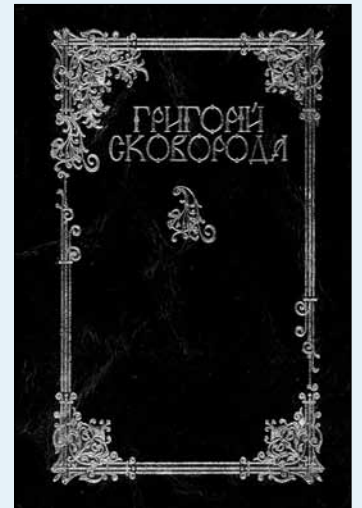
Making Ukraine: Studies on Political Culture, Historical Narrative, and Identity

\$34.95 (paperback), \$59.95 (hardcover)

Григорій Сковорода: повна академічна збірка творів

уп. Леонід Ушкалов

1,400 pp. \$119.95 (hardcover)

Serge Cipko

Ukrainians in Argentina, 1897-1950: The Making of a Community

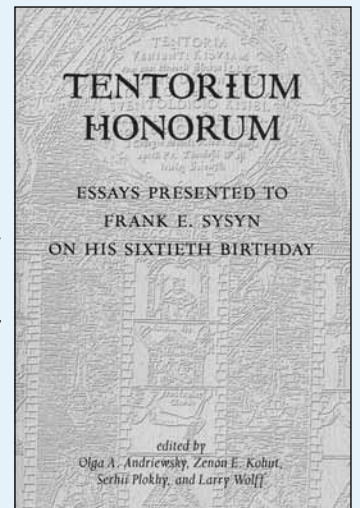
\$29.95 (paperback), \$59.95 (hardcover)

Tentorium Honorum: Essays Presented to Frank E. Sysyn on His Sixtieth Birthday

edited by Olga Andriewsky, Zenon E. Kohut, Serhii Plokhly, and Larry Wolff

\$39.95 (paperback), \$69.95 (hardcover)

(Also available as a special issue of the Journal of Ukrainian Studies, Vols. 33-34)

Order on-line at www.ciuspress.com or by contacting:
CIUS Press, 430 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, AB, Canada
T6G 2H8; tel.: (780) 492-2973; e-mail: cius@ualberta.ca.